

Ikt. sz.: FFB-41/16-3/2019.

FFB-9/2019. sz. ülés
(FFB-21/2018-2022. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Fenntartható fejlődés bizottságának**
2019. július 2-án, kedden 11 óra 34 perckor
az Országház földszint 93. számú tanácstermében
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Az ülés megnyitása, a határozatképeség megállapítása, a napirendi javaslat elfogadása</i>	5
<i>Süli János, a Paksi Atomerőmű két új blokkja tervezéséért, megépítéséért és üzembe helyezéséért felelős tárca nélküli miniszter éves meghallgatása (Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 41. §-a alapján)</i>	5
<i>Süli János tájékoztatója</i>	6
<i>Vélemények, felvetések</i>	10
<i>Süli János válaszai</i>	16
<i>Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2017 (B/417. szám) (Beszámoló megvitatása a HHSZ 84. § (6) bekezdése alapján)</i>	24
<i>Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2017. évi tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról szóló határozati javaslat (H/6544. szám) (Az Igazságügyi bizottság önálló indítványa) (Részletes vita a HHSZ 44-45. §-a és 84. § (6) bekezdése alapján)</i>	24
<i>Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2018 (B/4398. szám) (Beszámoló megvitatása a HHSZ 84. § (6) bekezdése alapján)</i>	24
<i>Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2018. évi tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról szóló határozati javaslat (H/6545. szám) (Az Igazságügyi bizottság önálló indítványa) (Részletes vita a HHSZ 44-45. §-a és 84. § (6) bekezdése alapján)</i>	24
<i>Dr. Bándi Gyula szóbeli kiegészítése</i>	25
<i>Tájékoztató a környezeti kárfelelősségről szóló javaslatcsomagról</i>	30
<i>Dr. Bándi Gyula ismertetője</i>	30
<i>Hozzászólások</i>	32
<i>Bencsik János felvetése</i>	33
<i>Az ülés berekesztése</i>	34

Napirendi javaslat

1. Süli János, a Paksi Atomerőmű két új blokkja tervezéséért, megépítéséért és üzembe helyezéséért felelős tárca nélküli miniszter éves meghallgatása
(Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 41. §-a alapján)
2. a) Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2017 (B/417. szám)
(Beszámoló megvitatása a HHSZ 84. § (6) bekezdése alapján)

b) Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2017. évi tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról szóló határozati javaslat (H/6544. szám)
(Az Igazságügyi bizottság önálló indítványa)
(Részletes vita a HHSZ 44-45. §-a és 84. § (6) bekezdése alapján)
(Vitához kapcsolódó bizottság)
3. a) Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2018 (B/4398. szám)
(Beszámoló megvitatása a HHSZ 84. § (6) bekezdése alapján)

b) Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2018. évi tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról szóló határozati javaslat (H/6545. szám)
(Az Igazságügyi bizottság önálló indítványa)
(Részletes vita a HHSZ 44-45. §-a és 84. § (6) bekezdése alapján)
(Vitához kapcsolódó bizottság)
4. Tájékoztató a környezeti kárfelelősségről szóló javaslatcsomagról
Tájékoztatót ad:
Dr. Bándi Gyula, a jövő nemzedékek szószólója
5. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Schmuck Erzsébet** (LMP), a bizottság elnöke
Bencsik János (Fidesz), a bizottság alelnöke
 Dr. Turi-Kovács Béla (Fidesz), a bizottság alelnöke
 Böröcz László (Fidesz)
 Koncz Ferenc (Fidesz)
 Simonka György (Fidesz)
 Varga Gábor (Fidesz)
 Szászfalvi László (KDNP)
 Hajdu László (DK)

A bizottság titkársága részéről

Hatvani Szabolcs bizottsági munkatárs

Meghívottak

Hozzászólók

Dr. Szél Bernadett (független) országgyűlési képviselő
 Dr. Keresztes László Lóránt (LMP) országgyűlési képviselő
 Süli János tárca nélküli miniszter
 Dr. Bándi Gyula, a jövő nemzedékek szószólója

Megjelentek

Mittler István kommunikációs igazgató (Paks II. Atomerőmű Zrt.)
 Rákóczi Péter kommunikációs főtanácsadó (Miniszterelnökség)
 Dr. Martinez-Zemplén Anna (Alapvető Jogok Biztosának Hivatala)
 Dr. Pump Judit Ilona (Alapvető Jogok Biztosának Hivatala)
 Dr. Szamek Gabriella (Alapvető Jogok Biztosának Hivatala)

(Az ülés kezdetének időpontja: 11 óra 34 perc)

Az ülés megnyitása, a határozatképeség megállapítása, a napirendi javaslat elfogadása

SCHMUCK ERZSÉBET (LMP), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó napot kívánok! Elkezdjük a mai ülést, a Fenntartható fejlődés bizottsága július 2-ai ülését, amelyet ezúttal megnyitok. Tisztelettel köszöntöm a bizottság megjelent tagjait, vendégeinket és az ülésre érkezett hallgatóságot.

Megállapítom, hogy a bizottság határozatképes.

A mai ülésünk napirendi pontjaira az alábbiakban tettem javaslatot. Első napirendi pontként Süli János, a Paksi Atomerőmű két új blokkja tervezéséért, megépítéséért és üzembe helyezéséért felelős tárca nélküli miniszter éves meghallgatása történik. Második napirendi pontként beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2017. évi tevékenységéről. Ennek a napirendi pontnak a keretében az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2017. évi tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról szóló határozati javaslatra kerül sor. Harmadik napirendi pontként beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről, ez a 2018. évi, és ennek a napirendi pontnak a második részében az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2018. évi tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról szóló határozati javaslat megvitatására kerül sor. Negyedik napirendi pontként tájékoztató a környezeti kárfelelősségről szóló javaslatcsomagról, előterjesztő dr. Bándi Gyula, a jövő nemzedékek szószólója, és az ötödik napirendi pontban az Egyebekre kerül sor.

Kérem a bizottság tagjait, hogy aki egyetért a javaslattal, kézfeltartással jelezze. *(Szavazás)* Köszönöm. Megállapítom, hogy a bizottság a mai napirendünket elfogadta.

Süli János, a Paksi Atomerőmű két új blokkja tervezéséért, megépítéséért és üzembe helyezéséért felelős tárca nélküli miniszter éves meghallgatása (Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 41. §-a alapján)

Tehát soron következik Süli János, a Paksi Atomerőmű két új blokkja tervezéséért, megépítéséért és üzembe helyezéséért felelős tárca nélküli miniszter éves meghallgatása az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 41. §-a alapján.

Tisztelettel köszöntöm Süli János miniszter urat és munkatársait.

Tájékoztatom a bizottság tagjait, illetve a miniszter urat, hogy az előzetes jelzésnek megfelelően a meghallgatás időkeretben történik. Először a miniszter úrnak 30 perc áll a rendelkezésére, hogy beszámoljon az elmúlt egy év alatt elvégzett munkájáról, majd a bizottság tagjai frakciónként legfeljebb 10 percben fogalmazhatják meg a kérdéseiket, észrevételeiket. Ezt követően a miniszter úrnak maximum 30 perc áll majd a rendelkezésére, hogy a kérdésekre válaszoljon. Ha szükséges, egy rövid második kört is tartunk majd.

Át is adom rögtön miniszter úrnak a szót. Parancsoljon!

Süli János tájékoztatója

SÜLI JÁNOS tárca nélküli miniszter: Én is tisztelettel köszöntök minden kedves megjelentet, elnök asszonyt, a bizottság tagjait, a média képviselőit, érdeklődő munkatársakat.

Az elmúlt egy éven belül találkoztunk, tulajdonképpen majdnem egy éve volt a meghallgatásommal kapcsolatos ismételt, a Fenntartható fejlődés bizottsága előtti beszámoló. A 2009-es parlamenti döntést követően tulajdonképpen az erőmű megépítésével kapcsolatos döntések indokoltsága változatlanul főnáll, és az erőmű építésével kapcsolatos indokok, amik az importvillamosenergia-felhasználás és a hazai termelés aránya, a környezetvédelmi célkitűzések másképp nem teljesíthetők, csak akkor, és ez változatlan célkitűzés, hogy ha a két blokk megépítését változatlan célként magunk előtt tartva végezzük. Az elmúlt egy évben ezzel kapcsolatos munkák folytak.

Tavaly be tudtam számolni, hogy munkaterületet adtunk az orosz fél számára a fölvonulási területen való építkezésre. Ehhez az engedélyeket és a magyar építésiengedély-kultúrát megtanulni, gyakorolni kellett. Bő egy hete számoltunk be, múlt hónap 20-án kezdődött el az első nyolcvan létesítmény közül az első, a fölvonulási épület, irodaház építése, amit majd követ még egy, és egy étterem. Ez az első épületegyüttes, ami a területen megvan. Illetve lehet, hogy már a meghallgatásomkor is említettem, az a Paks II. feladata volt, ahhoz, hogy tulajdonképpen a felvonulási területen lehetővé tegyük a munkavégzést, egy 22/11 kilovoltos hálózat kiépítése, üzembe helyezése megtörtént, tehát erről megfelelő mennyiségű villanyt lehet vételezni majd a munkavégzéshez.

A kormány év végén döntött arról, hogy egy 187 milliárdos alapot hoz létre azzal kapcsolatban, hogy meg kell erősíteni, föl kell újítani az úthálózatot a térségben, az úthálózatokat meg kell újítani, meg kell erősíteni a Paksra vezető szárnyvonalat, vasútvonalat, hisz a beszállítások egy része ezen a vasútvonalon fog történni. Az ezekkel kapcsolatos tervezési munkák megkezdődtek. Az első út a Paks-Németkér-Cece útvonal lesz, ennek a felújítása, bízom benne, hogy még az idén, hisz maga a teljes pénzügyi forrás is rendelkezésre áll. Tervek, engedélyek kérdése, hogy minél hamarabb meg tudjuk kezdeni az útfelújításokat.

Ami az engedélyekkel kapcsolatos. Lényeges engedélyeink közül, mint tavaly is említettem, a környezetvédelmi telephelyengedélyünk jogerős. 300 kisebb engedéllyel rendelkezünk. Az időközben elhangzott kérdésfeltevéseknél is világosan kell látni, mondtuk, hogy 6000 engedélyre lesz szükségünk, mire megépítjük ezt az erőművet. Abban majd lényeges engedélykérelem, ami most zajlik, ha az érvényes terveket az orosz fél át tudja adni a számunkra, akkor a létesítésiengedély-kérelmet tudjuk az Országos Atomenergia Hivatalnál beadni. Az elbírálásra az Országos Atomenergia Hivatalnak 15 hónapja van. De pont ez az engedélyezési eljárás teszi azt lehetővé, hogy a garanciális szavatossági kérdések... Nem egy készterméket veszünk, hanem egy folyamatában ellenőrzött, minőségbiztosított terméket veszünk. Tehát a 6000 engedélynek része az, hogy a nagyobb, egyedi gyártmányoknak az alapanyag-bemutatásától kezdve, gyártási engedélytől, időszakos ellenőrzés, engedély, végleges beépítési engedélyig, tehát a folyamatában garantáljuk azt, hogy ezek az erőművek 60 évig biztosan, megbízhatóan tudnak termelni. Nem az a garancia, hogy veszünk egy készterméket, és megnyomjuk a gombot, és ha a

szavatossági időn belül jól működik, akkor van rá esély, hogy jól működik 60 évig, hanem a teljes folyamat közben tartásával. Ezek nemzetközi előírások, mind az atomtörvény, mind a nukleáris biztonsági szabályzat tartalmazza ezeket az előírásokat. Tehát ezért van szükség nekünk ennyi engedélyre.

Ami a tervezés, a létesítési engedély-kérelemmel kapcsolatos kérdés, itt három lényeges kérdés van. A szerződés szerint az orosz félnek egy robusztusabb blokkot kell építeni, mint a nekünk példaként szolgáló vagy prototípusként szolgáló erőművek, a novovoronyezsi, a szentpétervári erőmű, tulajdonképpen az prototípusnak tekinthető. Zajlik Fehéroroszországban két ugyanilyen blokk építése, aminek az első blokkja decemberben elérheti majd indulást követően a 40 százalékot. Ezekhez a blokkokhoz képest a magyar blokkok földrengésállósága egy tizeddel nagyobb: tehát 0,35 g-re, vízszintes gyorsulás szempontjából, földrengésállóság szempontjából egy nagyobb értékre kell méretezni. A kettős kupolaszerkezet garantálja, hogy semmilyen üzemi zavari szituációban az erőműnek a környezetet veszélyeztető hatása nincs. Tehát az elképzelt, legvalószínűtlenebbül bekövetkező dolog, tehát megolvad a zóna, átégeti a reaktortartályt, és ez az olvadék kikerül az épület aljába, erre is van megfelelő védelem, úgynevezett zónacsapda, tehát olvadékcsapda. Tehát ezek mind arra hivatottak, hogy az erőműveknek, a blokknak telephelyen kívüli hatása nem lehet, ez szerződéses feltétel, tehát ezt ki kell elégíteni. Ezért a mi kupolaszerkezetünk, a kettős kupolaszerkezetünk, konténmentünk is robusztusabb annál, mint amivel a többi blokkot az orosz fél otthon szállította. *(Koncz Ferenc megérkezik az ülésre.)*

A harmadik. Mindig is mondtuk, hogy mi a megújulókkal együttműködve képzeljük el a magyar energiarendszert. Tudjuk, hogy e rendszerbe be fog jönni számos naperőmű-kapacitás. Ennek a mértéke elérheti rövid időn belül a 3500 megawatt-7000 megawatt nagyságrendet. Lehetnek olyan együttműködésbeli fogyasztási csúcsok, amikor az atomerőművet majd szabályozni kell nekünk. Tehát terhelést követő üzemi alkalmas üzemmódra kértük az orosz félt, hiszen a zöldnek, a megújulónak kötelező átvétele van. Adott esetben nem szeretnénk ezzel sűrűn élni, hogy az atomerőmű leterhelésével tudjuk a rendszert szabályozni, de előfordulhat olyan időszak, amikor még, mondjuk, a rendszer csúcsterhelése nem indokolja a villamos energia nagymértékű fölhasználását, de már a napos órák száma miatt pedig akár elérhetjük ezt a 3500 megawatt naperőmű-teljesítményt, és ezért erre a váltakozó terhelési üzemi alkalmassá kell tenni. Tehát a számításokat ennek függvényében el kell végezni.

Tehát ezek azok a pluszmunkák, amik miatt a terveket még nem tudtuk megkapni. De leszögeztük mindenféleképpen, hogy nekünk az a fontos, hogy engedélyezhető terveket kapjunk, az engedélyek alapján megépíthető blokkot, és a megépített blokkot pedig 60 évig tudjuk biztonsággal, gazdaságosan üzemeltetni, és időjárástól független körülmények közt tudjuk üzemeltetni, hisz a megújulóknak az egyik nagy gondja az, hogy nem áll mindig rendelkezésre, az atomerőmű pedig mindig rendelkezésre áll, kivéve hogy 18 havonta fogjuk leállítani karbantartásra, tehát a karbantartási időszakot kivéve mindig rendelkezésre áll.

Mint ahogy mondtam, a 2009-es döntést követően a teljesítményfölfutási adatok az elmúlt időszakban is mutatják, hogy Magyarország villamosenergia-felhasználása hol 0,8 százalékkal, hol 2,3 százalékkal, de azt lehet mondani, hogy átlagban az valós, amit 2009-ben prognosztizáltunk, hogy egy 1,5 százalékos folyamatos energiaigény-

növekménnyel kell a magyar villamosenergia-rendszerben számolni. Az import 31,6 százalék volt a tavalyi évben. Tehát ez is egy elég nagy kitettséget jelent. Tavaly is, idén is már voltak olyan időszakok, és '17-ben is, amikor 54 százalék importtal tudott üzemelni a magyar rendszer. Idén május végén is a nem tervezett karbantartások, mind a Mátrai Erőműben, mind a paksi atomerőműben végrehajtott nem tervezett karbantartások idején több mint 50 százalék importfelhasználásra voltunk kényszerítve. Mind a napi csúcsidő... A nyári csúcsidő a napokban dőlt meg, ez hatezer-hatszázharmincvalahány megawatt volt, és a téli csúcsidő is megdőlt, az 6926 megawatt volt. Tehát folyamatosan mind a napi csúcsok, mind az éves teljesítményigény növekednek.

Ez a növekedés egyébként nem állítható meg a háztartások energiaracionalizálásával, hisz az új építésű lakások nagy része is hőszivattyús technológián alapul, ami villamos energiát igényel. Akár ha vizes, akár ha levegős hőszivattyúval oldjuk meg a lakások ellátását, akkor is körülbelül egyharmad villamosenergia-növekményt jelent, és a régi hagyományos panelházak és családi házak pedig nem villanyfűtésűek. Tehát amikor azt várjuk, hogy majd az energiahatékonyság a villamos energia csökkenését eredményezi, ez nem tudja eredményezni, mert a hatékonyság egy részéhez még nagyobb villamosenergia-felhasználás szükséges. De az elektromos mobilitás is azt indokolja, hogy folyamatosan nőni fog, és az is azt indokolja, hogy azért Magyarország újraiparosítása is zajlik, hisz tavaly 98 cég települt be Magyarországra, az előtte években 96, ezeknek a cégeknek is mind a gyártáshoz, ipari termeléshez, mindhez villamos energia szükséges, ezt az energiát pedig olcsón, megbízhatóan, hosszú távon, úgy gondolom, hogy az atomerőmű tudja csak biztosítani. Tehát az ezzel kapcsolatos célkitűzéseink nem változtak.

A környezetállapotról még. Tavaly az extrém időjárás miatt a Duna vízállása alacsony volt, hosszú ideig volt a Duna-víz alacsony, és magasabb volt a Duna víz hőmérséklete, elérte a 26-27 fokot. A vízmennyiség egyébként ezen alacsony vízállás mellett is 950 köbméter/másodperc volt. Paks hűtővízigénye a jelenlegi erőműnek 120 köbméter/másodperc, és az új erőműnek is körülbelül ennyi lesz.

Ami Paksnál egy korlát: az 500 méteres kibocsátáskor a 30 fokot nem haladhatja meg a víz hőmérséklet. Erre a korlátra kellett nekünk intézkedni, amik értelemszerűen meglévő intézkedések. De ha mi a hőterhelését csökkentjük a Dunának, ha a blokk teljesítményét csökkentjük, akkor ez a 30 fokos korlát így tartható be. Erre pár esetben tavaly augusztusban szüksége volt az erőműnek, hogy csökkentettük a blokk teljesítményét, így a hőterhelést és a 30 fokos korlátot tudtuk tartani. De ez az éves napok számához képest 1-2 százalékot ért el, tehát ez számottevő veszteséget nem okozott. Egyébként ugyanez a jelenség teljes Európában érvényesült, mert a tározó és duzzasztó erőművek a vízhiány miatt nem tudtak ugyanazon a határfokon menni, ugyanúgy üzemelni. A naperőműveknél azt kell tudni, hogy ha elér egy adott hőmérsékletnél magasabbat, tehát nem a hőmérséklettől, hanem a fénytől termelnek, és ha meleg van, akkor 80 százalékra visszaesik, tehát 30 fok fölötti melegnél már a naperőművek kapacitása is 80 százalékra visszaesik. A szélkerekek kihasználási tényezője is Európában 12 százalék volt a tavalyi évben.

Tehát tulajdonképpen azt tudjuk mondani, hogy ez a pár napos dunai visszatérhelés, tehát a dunai hőmérsékletkorlát betartása miatti visszatérhelés

azokba az átlag szabályozási kategóriákba belefért, ami elő is van írva a személyzetnek. Ez hatósági korlát is, ez folyamatosan betartásra kerül. Az új blokk méretezése pedig úgy van meghatározva kritériumként az orosz fél felé, hogy akkor is elegendő a hűtővíz, ha ez 350 köbméter/másodpercre lecsökken. Én mondtam itt, a rendkívül alacsony, hosszantartó szárazságnál is 950 köbméter/másodperc volt a Duna vízhozama.

Ami még kritikus lehet, hogy a medernek változik a felülete, tehát vannak azért olyan áramlások, kavicsutánpótlás pedig nincs a nagymarosi duzzasztó meg a több dunai duzzasztó miatt tulajdonképpen, ezért lehet tapasztalni Paksnál is egy 30 centi medermélyülést. Az új blokk esetében egy kétméteres medermélyülés van figyelembe véve a tervezés fázisától a végleges üzemeltetés fázisáig. Tehát ez a kérdés is kezelve van, ebben sem látunk semmilyen olyan korlátot, hogy ha a vízmennyiség, mint mondtam, tovább csökken, akkor is figyelembe van véve az erőmű mérete, és a vízszintváltozásra pedig jóval nagyobb tartalékokkal méreteztük, mint ahogy kellene.

Későbbre vonatkozóan az 5-ös, 6-os blokk esetében már a kibocsátáskor is, tehát a melegvíz-kibocsátásra is rendelkezünk egy korláttal, ez 33 fok. Ilyen korlátunk az 1-4. blokk vonatkozásában nincs. Tehát ahol a Dunába közvetlen kiengedjük a vizet, ott egy korlátunk van: ha 4 fok alatt van a Duna vízhőmérséklete, akkor 14 fokkal emelhetjük meg a Duna vízhőmérsékletét, ha 4 fok fölött, akkor 11 fokkal. Tehát például 26 fok volt a Duna vízhőmérséklete tavaly, akkor ehhez 11 fokot hozzáadva mi 37 fokos hőmérséklettel engedhettük ki a vizet, és ezt kellett garantálni, hogy az 500 méteres csóvában minden ponton mérve nem éri el a 30 fokot. (*Hajdu László megérkezik az ülésre.*) Például az új blokk esetében, mint mondtam, a 33 fokos kibocsátás is egy lehetőséget biztosít, hogy nem a 30 fokkal kell majd nekünk, hanem leméretezve van arra is a blokk, és utóhűtők is betervezésre kerülnek, ha egyszerűen nem tudjuk ezt a 33 fokot tartani, akkor műszaki plusz hőcserélők vannak a hűtővízes, melegvízes csatorna mellé telepítve.

Ezzel kapcsolatban is tavaly több kérdés volt, hogy a környezetvédelmi engedélyünk fölülvizsgálatra szorul-e. Nem. Megállapítottuk, hogy minden paraméter a környezetvédelmi engedélyben figyelembe vette a változásokat is, és a változásokra megfelelő válaszokat tartalmaznak mind a műszaki kiírások, mind az érvényes orosz–magyar műszaki szerződés.

A hulladékkezelésnek is mindig fölmerül a kérdése. Ez az 1-4. blokk vonatkozásában, a kis és közepes aktivitású hulladékok esetében megoldott. Az új blokk építése kapcsán ugyanúgy Bátaapátiba fogjuk a kis és közepes aktivitású hulladékokat elhelyezni, a nagy aktivitású hulladékok feldolgozására pedig az erőmű területén megfelelő kapacitásunk van még mindig. Így volt tervezve a blokk, hogy az erőmű életéig a nagy aktivitású hulladékok bent vannak. A kiégett üzemanyagot, amit átmenetileg 50 évig tárolunk az erőmű mellett lévő, az RHK Kht. tárolójában, mi nem tekintjük nagy aktivitású hulladéknak. Azt gondoljuk, hogy az további feldolgozással hasznosítható, akár úgy, hogy jelenlegi formájában új típusú üzemanyag-számítással be lehet helyezni a következő blokkokra is, vagy pedig üzemanyag-feldolgozás, reprocesszálás után lehet hasznosítani. Tehát mi mind a két erőmű vonatkozásában a kis és közepes aktivitásút teljesen megoldottnak tartjuk, a nagy aktivitású hulladék kezelésére pedig még egy jó időnk van, amire meg kell oldanunk, de különböző területeken, mint például Bodán

zajlanak a nagyaktivitású hulladék-lerakó kutatásai, de, mondom, ebbe nem tartozik bele a kiégett üzemanyag kérdése.

Röviden én ennyiben foglalnám össze. Várom a kérdéseket tulajdonképpen.

Vélemények, felvetések

ELNÖK: Köszönöm szépen miniszter úrnak a tájékoztatóját. A vitát, illetve a kérdések sorát megnyitom. Először azt kérdezem a bizottság tagjaitól, hogy ki kíván hozzászólni, illetve véleményt formálni. *(Dr. Szél Bernadett és dr. Keresztes László Lóránt jelentkezik.)* Az eddigi gyakorlat, hogy először a bizottsági tagok, és már látom, hogy nem bizottsági képviselőtársaim is jelezték, hogy kérdezni, illetve szólni kívánnak, akkor utána ezt meg kell szavazni. Gondolom, hogy a bizottság meg fogja adni ezt a lehetőséget.

Akkor először a bizottság tagjait kérdezem, hogy ki kíván kérdezni, hozzászólni. *(Jelzésre:)* Először Bencsik János alelnök úrnak adom meg a szót.

BENCSIK JÁNOS (Fidesz), a bizottság alelnöke: Köszönöm a szót. Tisztelt Miniszter Úr! A jelenlegi előkészítettség alapján mikorra várható az első új blokk üzembe helyezése, és ez hogyan viszonyul az üzemidő-hosszabbítás keretében továbbműködtetett blokkok tervezett leállítási menetrendjébe, látván azt, hogy a hazai villamosenergia-fogyasztás mértéke, legalábbis a csúcsidei villamosenergia-fogyasztás mértéke, ha nem is átütő módon, de emelkedik, és lassan megközelíti mind télen, mind nyáron a 7000 megawattot. Ez az átmenet - az új blokkok belépése és a régi blokkok kivezetése - hogyan érinti a hazai villamosenergia-ellátás biztonságát?

Nem tartozik ugyan a miniszter úr portfóliójához a teljes energetika, de én a magam részéről mégis kíváncsi vagyok arra, hogy hogyan látja, hogy az atomenergia-használat mellett a hosszú távon tervezett kapacitásaink figyelembevételével még milyen energiahordozók, milyen alap energiahordozók lehetnek azok, amelyek segíthetik az ország biztonságos villamosenergia-ellátását az egyre fokozódó importigény csökkentése szempontjából. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. A bizottság tagjai közül, ha más nem, akkor átadom alelnök úrnak az elnöklés lehetőségét, és én kérek szót.

(Az ülés vezetését Bencsik János, a bizottság alelnöke veszi át.)

ELNÖK: Elnök asszonyé a szó.

SCHMUCK ERZSÉBET (LMP): Köszönöm szépen. Miniszter úr, ön a szakmai tevékenységének meghatározó részét a paksi atomerőműben töltötte. A maga területén jelentős elismerést és tapasztalatot szerzett ez alatt, és egyúttal elkötelezett híve az atomenergia hasznosításának. Én magam és a pártom, az LMP viszont a kezdetektől fogva nem támogatja a paksi újabb blokkok megépítését. Azt gondolom, hogy a miniszter úr ezzel teljesen tisztában van.

Az LMP nem támogatja nyilván ezt az atomerőművet, tehát a paksi újabb blokkok megépítését egyrészt környezetbiztonsági okokból. Itt azért utalni szeretnék Csernobilra, és arra is, hogy 2014-ig az atomerőművekben

világszerte több mint száz komoly atombaleset volt, és Csernobil óta ötvenhét baleset következett be. Nem támogatja az LMP fenntarthatósági okokból sem. Meggyőződésünk, hogy új hazai energiapolitikára van szükség. De pénzügyi okokból sem tudjuk támogatni, hiszen az orosz hitel és a szerződés keretfeltételei sok-sok éven át aránytalan és előnytelen terhet és függőséget rónak majd a nemzetgazdaságra és minden egyes magyar adófizetőre. De gondjaink vannak versenyképességi okokból is. Meggyőződésünk, hogy a magyar kormány rossz üzleti számításokra építette fel az egész projektet.

Végül még azt is hozzá kell tennem, hogy rossz az időzítés is, hiszen a rohamosan fejlődő technológiák és egyéb megoldások révén egy kiforrott és nemzeti konszenzusra épülő energiapolitikai megoldást lehetett volna kitalálni. Paks I. élettartam-meghosszabbítása ehhez megadta a lehetőséget is.

Engedje meg, hogy mindezen dilemmák miatt azért néhány kérdést feltegyek önnek. Az egyik kérdés alapkérdés Paks II.-nél, hogy ez mennyibe fog kerülni a magyar embereknek, ha felépül. Ezt olyan szempontból is felteszem, hogy ebbe az egész költségbe bele kell érteni az előzetes kutatásokat, a jelentősen elcsúszó beruházást, a Paks II. miatt szükségessé váló hálózatfejlesztést ön is említette, hogy 187 milliárdot hagyott... Azt lehet, hogy rosszul értettem. (*Süli János: Az úthálózat.*) Az úthálózatra, ezt hozzá is teszem, igen, az úthálózatra. Nyilván ide kell számítani az orosz kölcsönt, a majdani leszerelést, amiről azért általában csend van. Ön említette, hogy 60 évvel számolnak, és 60 év után, akár tetszik, akár nem, majd várható, hogy ezt is ki kell vezetni, mint ahogy elvileg '32-től a Paks I.-II.-t is meg kell tenni. Viszont ennek azért nagyon jelentős költségei lesznek. Azt gondolom, hogy ezekbe a költségekbe a közepes és a nagy aktivitású fűtőelemek végleges kezelését is számításba kell venni.

Tehát ami érdekes, egy becslés. Sokszor halljuk, hogy olcsó energia, de az olcsó energia azért olcsó energia, mert nem vetítjük ki a teljes életciklusra. Ugyanakkor azért azt látjuk, hogy a megújuló energiáknak, hogy ha az életciklusra nézzük a költségeket, akkor ennek a töredéke.

Említette ön, hogy milyen módon tervezik a hulladékot tárolni, viszont arról megint csak keveset tudunk, hogy ez majd mennyibe fog kerülni. Már csak azért is, mert itt van a Központi Nukleáris Alap, amiről tudjuk, hogy ebbe jellemzően a befizetések csekélyek, és elvileg majd megszűnnek a létesítmény üzemideje végén. Tehát egyrészt majd itt a Központi Nukleáris Alap ehhez hogyan viszonyul, mármint hogy fedezete legyen a költségeknek.

Azt is meg kell kérdeznem, hogy Paks II. környezetvédelmi engedélye kapcsán ön hogyan vélekedik arról, hogy az engedélyezési dokumentumok szerint a nukleáris hulladék végleges elhelyezése tekintetében részletes engedélyről csak az új erőmű üzembe helyezési engedélyezésekor kell döntenie, ami azt jelenti, hogy addig az erőmű is felépülhet, és ha később kiderül, hogy itt mégis problémák vannak, akkor már egy kényszerpályán vagyunk.

Tudjuk azt, hogy a végleges elhelyezést majd itt Magyarországon kell megtenni vagy biztosítani. Itt azért elég sok gond van. Gondolom, képviselőtársam, Keresztes Lóránt kérni fog szót. Tehát itt azért komoly gondok vannak a bodai tervezett hulladéklerakóval.

Még egy pillanatra rátérek erre a vízszintre. Ön azt mondta, hogy ezzel számolnak, és például a kimenetnél 33 fokig lehet ezt megtenni. Viszont azt látjuk, hogy a klímaváltozás hihetetlenül gyorsul, tehát olyan történések vannak, amikre egyesek álmukban sem mernek gondolni. Csak utalhatnék arra, ami most történt Mexikó egyik városában. Tehát itt említette, hogy a

hűtővízzel kapcsolatban ilyen biztonsági elemmel is vagy biztonsággal is gondolkodnak, de könnyen lehet, hogy az nem lesz elegendő. Akkor ezzel mi fog történni?

Végül azért megkérdezem azt is, hogy miért gondolja a kormány - nyilván ön is ezt gondolja -, hogy az atomenergia jó klímavédelmi eszköz, hiszen ha a teljes életciklust vizsgáljuk, akkor azért a teljes életciklusban látni kell, hogy az atomenergiának magasabb az üvegházgáz-kibocsátása, mint a megújulóknak.

Ezeket a kérdéseket tenném fel önnek. Majd természetesen várom a megtisztelő válaszát.

ELNÖK: Az elnöki feladatokat visszaadom elnök asszonynak.

(Az ülés vezetését Schmuck Erzsébet, a bizottság elnöke veszi át.)

ELNÖK: Köszönöm szépen. Most a bizottság tagjait kérdezem meg, még ki kíván hozzászólni, kérdezni. *(Nincs jelzés.)* Nem látok ilyet. Azt viszont látom, hogy két képviselő is jelezte, hogy szólni kívánna. Szeretném a bizottság tagjait megkérdezni, hogy a bizottság hozzájárul-e ahhoz, hogy Keresztes Lóránt és Szél Bernadett kérdéseket tegyen fel, illetve véleményt nyilvánítson. Szavazzunk külön. Akkor először megkérdezem, hogy Keresztes Lórántnak megadjuk-e a szót. Ki támogatja? Aki támogatja, kézfeltartással jelezze. *(Szavazás.)* Egyhangúlag. Ugyancsak megkérdezem, Szél Bernadett hozzászólását ki támogatja, kézfeltartással jelezze. *(Szavazás.)* Egyhangúlag. Köszönöm szépen.

Nem tudom, melyik képviselő hölgy, úr szeretne először szólni. *(Jelzésre:)* Keresztes Lórántnak akkor megadom a szót.

DR. KERESZTES LÁSZLÓ LÓRÁNT (LMP): Köszönöm szépen, elnök asszony. Köszönöm szépen képviselőtársaimnak, hogy megadták a lehetőséget, hogy kérdéseket tegyünk föl. Nem szeretném megismételni azokat a kérdéseket, amelyek már elhangzottak, de akkor szeretném némelyiket konkretizálni.

Miniszter úr felszólalásából leírtam néhány érdekes szót. Azt mondta, hogy nem érkeztek még meg a végleges tervek, így nem indulhatott el az engedélyezési eljárás, de nem is baj a csúszás, mert az a lényeg, hogy engedélyezhető tervek legyenek, megépíthető legyen, és utána 60 évig biztonsággal üzemeltethető legyen. Az lenne a kérdésem, hogy pályázat nélkül kapták meg az oroszok ezt a projektet azzal az indokolással, hogy egyedül ők alkalmasak ezt elvégezni, ehhez képest óriási csúszás van. Én ezeket a kritériumokat egy atomerőmű építésénél, hogy engedélyezhetőek legyenek a tervek, megépíthető legyen, nem érzem túlzottan extrémnek. Ezzel nem volt tisztában az orosz fél, hogy engedélyezhető és megépíthető tervekre van szükség? Alkalmasak lesznek az oroszok, hogy ezeket a terveket olyan szinten leszállítsák, hogy az a magyar és az európai uniós szabályoknak megfeleljenek? Mekkora a csúszás, ami már egészen biztosan elkönnyvelhető? - ez is érdekelne.

Igen, itt a Duna vízszintterhelése kapcsán érzek némi bizonytalanságot, de erre rákérdezett képviselő asszony.

Én kifejezetten szeretnék utalni részletesebben a nagy aktivitású hulladékok végleges elhelyezésének a kérdésére. Pontosan tudjuk azt, hogy ez

a világon sehol nem megoldott, tehát nagy aktivitású nukleáris hulladéknak végleges tárolót sehol a világon nem nyitottak meg. Legközelebb ehhez a svédok álltak, de ott is a környezetvédelmi bíróság kimondta, hogy az a csomagolási technológia, aminek rendkívül hosszú ideig kell ellenállni, még 100 évig sem biztonságos. Tehát konkrétan nem létezik sehol technológia a nagy aktivitású hulladék végleges elhelyezésére, nincs ilyen atomtemető.

Magyarországon a finanszírozás kérdése sem megoldott. Nem olyan régen egyébként Bodán volt egy közmeghallgatás pontosan a helyszín kutatása kapcsán, és ott az Atomenergia Hivatal és az RHK munkatársai is jelen voltak. Ott rákérdeztem konkrétan, hogy a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapban mennyi áll rendelkezésre, összevetve azzal, hogy mennyibe fog kerülni a leszerelés és a végleges elhelyezés költsége. Elismerték a kollegák, hogy a töredéke sem áll rendelkezésre, tehát a finanszírozás nem megoldott.

A helyszín kérdése tekintetében pedig, amit tapasztaltak a közmeghallgatáson ott az Atomenergia Hivatal, illetőleg az RHK munkatársai, annak a tanulsága az lehet, ott helyben is megfogalmazták, hogy bizony a döntéshozók felé jelezni fogják, hogy a közelben fekvő Pécs, Dunántúl legnagyobb városának a lakossága aktívan tiltakozik a tervek ellen, hogy a város közelében egy atomtemető helyszínének a kutatása történik. Hozzáteszem, hogy ezt az alapján teszik, amit, mondjuk, miniszterelnök úr is elismert jogként, 2015. április végén személyesen miniszterelnök úr Pécsen mondta el. Úgy gondolom, hogy egy miniszterelnöknek joga van egy ilyen ügyben jognyilatkozatot tenni, hogy a pécsiek nélkül ebben a kérdésben döntés nem születhet. Tehát Pécsnek a miniszterelnök úr elismerte személyesen a vétőjogát e tekintetben. Sajnálatos módon még nem kérdezték meg az ott élőket, hogy mit szólnak ehhez, de így borítékolható, hogy az a helyszín nem lesz alkalmas ilyen szempontból, társadalmi-gazdasági szempontból. Zárójelben jegyzem meg, eddig 10 milliárd forintot költöttek el ennek a helyszínnek a kutatására. Ezért nyilván valakinek a politikai felelősséget vállalnia kell.

Tehát hogyan lehet ebbe belemenni, ebbe a bővítésbe, hogy nincs megoldva sem a technológia, sem a helyszín, sem a finanszírozás tekintetében a nagy aktivitású hulladékok elhelyezése.

A legutolsó kérdésem. Azért teszem föl, mert néhány héttel ezelőtt Kósa Lajos képviselő úr egy érdekes kijelentést tett. Interpellálni próbáltam miniszter urat - csak államtitkár úr válaszolt - a jelenlegi erőműnél igen gyakran tapasztalható meghibásodások kapcsán, hogy mégis hogyan gondolja a kormány, hogy az atomenergia biztonságos, amikor ennyi meghibásodást tapasztalunk, amik jelentős teljesítménycsökkenéssel vagy adott esetben leterheléssel járnak. Én rákérdeztem, hogy mennyi volt az üzemidő meghosszabbítása óta az ilyen jellegű meghibásodások száma. Kósa Lajos képviselő úr azt mondta erre egy hozzászólásában, hogy hát igen, a sok probléma, amit látunk a jelenlegi erőműnél, ez indokolja az új erőmű megépítését.

Én fölvettem ezt a kérdést, de nem kaptam választ. A miniszter úrnak is fölteszem, hogy azért nyugtassanak meg - ennek a meghosszabbított üzemidejű jelenlegi erőműnek 2032-36-ig üzemelni kell -, hogy ugyanolyan szigorú biztonsági elvárások vonatkoznak a meghosszabbított élettartamú erőmű esetében is, mint alapesetben. Tehát Kósa Lajos képviselő úrnak talán mondjuk a hozzá nem értésből eredhetett az a kijelentése, hogy igen, látunk itt problémákat, nem tudom, mint egy öreg Zaporozsec esetében, de majd lesz

egy szép erőmű. Tehát nyugtasson meg miniszter úr, hogy nagyon szigorú biztonsági elvárások vonatkoznak a jelenlegi erőműre. Kérek szépen öntől egy adatot, hogy 2013 óta hány olyan meghibásodás vagy előre nem tervezett karbantartás fordult elő, ami jelentősebb teljesítménycsökkenéssel vagy akár leterheléssel járt.

Köszönöm szépen a lehetőséget, hogy föltehettem a kérdéseket.

ELNÖK: Rendben. Szél Bernadett képviselő asszonynak adom meg a szót.

DR. SZÉL BERNADETT (független): Köszönöm szépen, elnök asszony. Tisztelt Miniszter Úr! Ez az ön éves meghallgatása, úgyhogy kérdéseim egy része az év különböző eseményeire fog vonatkozni.

Kezdem azzal, hogy az ön szavait idézve robusztusabb blokkoknak fog az építése itt megtörténni az ön tervei szerint. Kiemelte a földrengésállóságot és a kettős kupolarendszert. Ugyanakkor ön nem is olyan régen azt mondta, és talán most is tett erre utalást, hogy a fix áras projekteknek ennek a keretében nem módosulnak az összegei. Segítsen nekem egy kicsit megérteni. Ha ilyen jelentős beruházásokat építenek még be a projektbe, az hogy nem változtatja a költségeket? Hogy tudták ezt megoldani, hogy a biztonsági előírásoknak ilyen jelentősen meg akarnak felelni, és tulajdonképpen nem kerül semmibe, ezt hogyan csinálták, tehát mi a módszer?

A másik kérdésem arra vonatkozik, hogy az ön minisztertársa, Varga Mihály éves meghallgatásán volt szerencsém a miniszter urat megkérdezni arról, hogy volt-e Moszkvában, és ott tárgyalt-e a hitelszerződésről. Ő erre azt mondta, hogy nem történik változás a hitelszerződéssel kapcsolatban, nincs semmilyen módosulás, és az országgyűlésnek nem kell tehát arra fölkészülni, hogy az őszi ülészakában módosítaná a Paks II.-re vonatkozó hitelszerződést. Ezt ön meg tudja-e erősíteni, és ebben tudják-e cáfolni azokat a sajtóban megjelent konkrét híreket, amelyek arra vonatkoznak, hogy a hitelszerződést módosították a moszkvai partnerekkel, ha jól emlékszem, Varga Mihály kollegáját nevezték meg, és hogy erről a parlamentnek szavazást kell tartania ősszel. Ha ebben rendet tudnánk tenni, az sokat segítene.

Körülbelül 20 milliárdra teszik azt az összeget, amit eddig Paks II.-re elköltött az ország, illetve az adófizetők. Szeretném, ha abban segítene nekem, hogy nagyon egyszerűen mi a válasz arra, hogy mire ment el ez a 20 milliárd forint Paks II.-vel kapcsolatban.

A negyedik kérdésem arra vonatkozik, hogy pont a kommunikációs igazgató urat sikerült elkapnom egyszer a rádióban, amikor arról beszélt, hogy milyen lakótelepet építenek majd Kalocsán, illetve ennek az építkezése hogy néz ki. Utána egy kicsit megnéztem a Teller-, Lévai-projektben. Akkor próbálták megbecsülni, hogy milyen munkaerőigénye lesz a bővítésnek, és én úgy vettem ki, hogy jóval nagyobb a mostani kapacitásfejlesztés a lakótelep vonatkozásában, mint amennyit anno a tervben előirányoztak. Ha igazam van, tehát ha jól érzékelttem az ön által adott interjúból, akkor vajon mi az oka ennek, hogy egy ilyen nagyságrendi növekedés következett be?

Érdeklődéssel hallgattam miniszter úr szakmai véleményét arról, hogy - egyszerűen úgy tudom megfogalmazni - ön szerint a Duna bírni fogja Paks II.-t, tehát önök szerint itt nem lesz semmi probléma. Csakhogy itt a klímaváltozás kapcsán olyan váratlan események zajlanak itt az országban, talán most is, hogy itt ülünk ebben a hőségben a bizottsági ülésen, többen meg

tudják erősíteni, amire nem számítottunk. Ha a világ vezető tudósai nincsenek arra teljesen fölkészülve, hogy a következő években a klímaváltozás kapcsán mi fog történni, akkor az önök szakmai optimizmusa valóban indokolt? Nincs egy szemernyi szkepticizmus se azzal kapcsolatban, hogy a klímaváltozás olyan mértékben fogja Magyarországot érinteni, hogy a Duna vízhozama bírni fogja a hűtést, és úgy, hogy nem fogják a szükséges vagy az előírt követelményeket megsérteni? Bevallom őszintén, hogy én meglepődtem azon, hogy milyen magabiztosak ezzel kapcsolatban. Illetve lehet, hogy ön olyat tud, amit én nem tudok. Nem tudom, hűtőtornyokkal számolnak-e továbbra is, vagy pedig esetleg Bős-Nagymarost akarják újraindítani. Vannak-e ilyen tervek ezzel kapcsolatban?

Van egy érdekes dolog, amit még szeretnék felvetni. A sajtó is elég élénken foglalkozott a munkagödörrel kapcsolatban, ilyen egyszerűen megfogalmazva, aminek az ásása azelőtt történné meg, mint a hatósági engedélyezés az új blokkok építésére vonatkozóan. Ön az előbb megerősítette azt, hogy valóban nincsenek engedélyezve az új blokkok, hiszen az oroszok a tervüket még nem tették le az asztalra. Ugyan 41 milliárdosra becsülik ezt a projektet, hogy a munkagödör kiásása megtörténjen. Ha nem, akkor, kérem, ezt cáfolja. Én úgy tudom, hogy Mészáros Lőrincsel üzleti kapcsolatban lévő Szíjj László cége is jelentkezett erre a bizonyos ásásra. Árajánlat végül nem érkezett. Azt is lehetett olvasni, hogy az oroszokkal egy vitába keveredtek azzal kapcsolatban, hogy mennyi pénzt szánának erre a bizonyos munkagödörré. Ha segítene egy kicsit rendet tenni ebben, hogy konkrétan mennyi pénzzel számolnak, kik jelentkeztek, akikkel komolyan lehet számolni a jövőben. Illetve ön mire számít, tehát ön mit gondol erről szakmailag, hogy előbb elkezdni egy ilyen alapozó munkát, és utána engedélyeket kapni, hogy ezzel kapcsolatban nem lesznek-e problémák. Probléma alatt értem azt is, hogyha az adófizetőknek ez több pénzébe kerül, mint amennyibe kerülhetne. Nyilván ön ismeri a véleményemet arról, hogy Paks II.-vel kapcsolatban mi lenne a legjobb döntés, de most ezt ettől függetlenül kérdezem.

Éves meghallgatás, tehát muszáj megkérdeznem. Aszódi Attilát nem látjuk már itt az asztalnál. Szeretném kérdezni, hogy az ő felmentésének konkrétan mi volt az oka.

Az OAH főigazgatója szerint az orosz tervek hiányosságai is az okai annak, hogy nem tudott megindulni úgy a Paks II. fejlesztése, ahogy tervezték. Ön hivatalos közleményben az én ismereteim szerint még soha nem nevezte meg az orosz felet mint olyan partnert, amellyel kapcsolatban hiányosságok merültek volna föl a munkájával kapcsolatban. Egyértelműen Brüsszelt tette felelőssé azért, hogy a Paks II. munkálatai belassultak. Fenntartja-e még ezt az állítását, esetleg módosítja, hogy az orosz féllel kapcsolatban továbbra is zökkenőmentes a munka? Ők mindent maximálisan kiszolgálnak, amit ön kér, vagy esetleg vannak problémák az orosz partnerrel kapcsolatban?

Még egy kérdésem lenne. A jövőben a miniszteri meghallgatásokon túl milyen olyan események lesznek, ahol a lakosság tud tájékozódni arról, hogy Paks II. egészen konkrétan hogyan fog fejlesztésre kerülni? Szándékoznak-e esetleg Budapesten vagy továbbra is a helyszínen lakossági fórumot tartani? A környező országokba mennek-e? Milyen kommunikációt terveznek Paks II.-vel kapcsolatban? Az ön személyes jelenléte ezeken a különböző fórumokon várható lesz-e, esetleg lesz-e olyan alkalom, ahol a pénzügyminiszterrel együtt állnak rendelkezésre? Mik a kormány tervei a kommunikációval kapcsolatban? Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megkérdezem, hogy kíván-e még szólni valaki. *(Nincs jelentkező.)* Ha nem, akkor miniszter úrnak megadom a szót, hogy a kérdésekre válaszoljon.

Süli János válaszai

SÜLI JÁNOS tárca nélküli miniszter: Köszönöm szépen. Ez félórába nem biztos, hogy bele fog férni, de mindenesetre köszönjük az érdeklődést. Számptalan kérdés van, ami nem baj, ha föl van téve, meg már föl volt téve korábban, hisz bizottságokat is meghívtunk Paksra, majd a Fenntartható fejlődés bizottságára is sor kerül, hisz már kitűzött időpontunk volt, de aztán elmaradt. Több bizottság már megtekintette a területet, illetve szeretnénk is bemutatni, mert véleményünk szerint nincsenek titkaink.

Azt világosan kell látni, hogy egy ilyen beruházás nem egyszerű sehol a világon. Tehát itt lehet azt mondani, hogy ki alkalmas, ki nem alkalmas. Egy tény: az orosz fél építi a világon most a legtöbb atomerőművet, jelentős megrendelésállománnyal rendelkezik. A tudása is megvan, hisz neki működik a legtöbb újonnan ebből a típusból, a harmadikgenerációs pluszos változatú blokkja. De az európai uniós követelményeknek... Kicsit összetetten válaszolok, mert ha egyenként válaszolok, akkor tényleg nem érünk a végére, inkább összefoglalnám ezeket a blokkokat.

Tehát egyértelműen a jogszabályoknak, az európai uniós jogszabályoknak, a magyar jogszabályoknak való megfelelést eddig nem gyakorolta, hisz utoljára 40 évvel ezelőtt dolgozott nálunk, kifejezetten Pakson, és ebbe neki ugyanúgy... Ahogy a finn blokknál van késése, ez vitathatatlan, de például a franciák a finn blokknál, Loviisánál 10 év késésbe kerültek, mert újra kellett a franciáknak is tulajdonképpen az országon kívüli követelményeknek megfelelő blokkot építeni megtanulni. Ez tanulási folyamat. Azért mondtam, hogy akkor a legegyszerűbb, hogyha az elején a megfelelő minőségű terveket kapjuk.

Pakson körülbelül százharminc munkatársunk van arra, aki ellenőrzi ezeket a terveket, bevonva a magyar tervezőintézeteket, kutatóintézeteket, hisz Magyarország '55-től fakultatív tárgyként tanít a Műegyetemen atomenergetikai tantárgyat, '59 óta van kutatóreaktora Magyarországnak, a KFKI-nak, oktatóreaktora '71 óta, és négy blokkja. Tehát Magyarországon megvan az az ipari háttér, amely közre tud működni abban, megtervezni nem tud egy ilyen blokkot, de hogy ezeket a terveket az uniós és a magyar nukleáris biztonsági szabályzat követelményei szerint készíti el az orosz fél, azt le tudja ellenőrizni. Ez a terv, ha ilyen minőségben átadásra kerül nekünk, akkor azt garantálni tudjuk, hogy az OAH olyan minőségben kapja meg tőlünk, hogy mindenben lehet találni hibát, de nagymértékben kizárható, hogy nem talál.

A finneknél az volt a gyakorlat, hogy az orosz fél által átadott terveket nem ellenőrizték, a finn hatóság a terveket visszaadta átdolgozásra, mert még nem felelt meg a finn előírásoknak. Mi ezt a hibát nem akarjuk elkövetni, hogy szűrő nélkül adjuk át a hatóságnak.

A hatóságnál is ott a garancia a tervek minőségére, száz nemzetközi szakértővel kötött szerződést az OAH, ezek a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség nyilvántartásában lévő szakértők, akiket szintén fölkérünk arra, hogy ezeknek a terveknek a minőségét ellenőrizzék le. Csak ezen jó minőségű tervek meg engedélyezett tervek alapján mondjuk azt, hogy meg tudjuk építeni az erőművet, hisz az a legdrágább erőmű, ami, mondjuk, félig kész,

vagy nem tudjuk befejezni, és rengeteg pénzt elköltöttünk. Tehát ezek a dolgok összefüggnek.

Ezért mondtam, és ezért nem is tudok pontosan válaszolni most, hogy akkor '27, '29 a vége a blokknak. Akkor már precízebben tudjuk, hogyha az engedélyezett tervek a birtokunkban vannak, mert onnan egy kész ütemterv szerint tudjuk mondani, hogy mi mennyi időt igényel. De hogy mikorra jutunk engedélyezett tervekhez, azt én a mai nap nem tudom megmondani. Azt tudom, hogy nagy biztonsággal '30 előtt készen vagyunk, tehát a '32-ben és a '37-ben történő 1-4. blokk leállítása előtt ezek a blokkok kereskedelmi üzemben már megbízhatóan, kipróbáltan, a rendszer részeként üzemelnek, de az biztos, hogy '27-ben nem tudunk, az már látszik a mai tervezési állapot szerint meg a hatóságnak a 15 hónapja alapján.

Én itt nem akarok jóslásokba bocsátkozni, hazudozni meg végképp nem akarok arról, amit nem tudok ma megmondani, hisz az orosz félnek azt biztosítani kell, hogy ezeket a terveket olyan minőségben tudja átadni nekünk, mint ahogy mondtam, engedélyezhető formában, olyan műszaki színvonalon. Neki a tervezői kapacitása erre rendelkezésre áll. Át kellett csoportosítani, mert az a 16 hónap, amíg a brüsszeli Bizottság fölfüggesztette a munkát, és nem lehetett érdemi munkavégzést végrehajtani, akkor ő a paksi projektről levette a tervezőit. Ennek a visszahozásával, újra fölbővítésével, a tervezőket a magyar projektekre visszahozza - ezzel ő kevésbé számolt, nem gondolta végig, hogy ennek mennyi az igénye, ez is okozott egy csúszást. De 22 hónap csúszást engedélyeztettünk Brüsszellel, a 16 hónap standstill állapot miatt, meg a 6 hónap plusz amiatt, hogy a brüsszeli Bizottság előírta, hogy 55 százalékát a munkáknak európai versenyeztetési szabályok szerint szerezzék be az orosz fél. Tehát szummában ez a módosítás megtörtént. Ez 22 hónapot eredményezett eddig, de a tervezéssel kapcsolatos csúszásokkal egyébként, mivel kötelezettsége majd a parlamentet tájékoztatni, ugyanúgy, ahogy a pénzügyiről, majd arról is két szót mondok, amit Varga Mihály irányába tett föl kérdést, az én irányomba, tehát vissza kell mennünk ezekkel a tájékoztatásokkal.

A brüsszeli Bizottság viszont kikötötte, hogy minden egyes módosítást az ő jóváhagyásával kell ellátnunk. Tehát addig Magyarországon nem is tudok kommunikálni semmilyen új időpontokat, amíg a brüsszeli Bizottsággal nem egyeztettük. Hogy akkor azokat az új határidőket mennyire tudjuk majd tartani, mennyire fogja elfogadni a szerződésnek azokat a részeit, ezt mindig le kell ellenőrizni... A megtérülést számolta Brüsszel, kimondta, hogy a hulladékkehelyezés, a leszerelés költségeivel, az üzemeltetés költségeivel, a beruházás költségeivel együtt is a beruházás megtérül, 7,35 százalék profitot fog eredményezni. Ezek nem a magyar számítások, vagy a kormány elszámolta, vagy egyéb, hanem az egyik pont a megtérülés. Tehát a versenyeztetés elmaradásának kérdése... Hat kérdésben vizsgálta a brüsszeli Bizottság a projektet, mikor 16 hónapra fölfüggesztésre került, és ebben az egyik lényeges kérdés volt, hogy egyáltalán hosszú távon nem kell-e majd állami támogatásban részesíteni a megtermelt villamos energiát. Ez a brüsszeli Bizottság előtti számítások alapján kimondásra került, hogy a 7,35 százalék profitot tudja az erőmű úgy, hogy minden, a leszereléssel, a hulladékkehelyezéssel kapcsolatos költségek is bele vannak számolva ebbe a kérdésbe. De pont ezért kell mind egyes csúszás kapcsán visszamennünk engedélyeztetni. Ugyanezeket a számításokat a brüsszeli Bizottság folyamatosan napra készen tartja.

Hogy sikerült fix áras szerződést kötnünk? Mindig ezt mondtuk, hogy ennek a szerződésnek ez a jelentősége, hogy a műszaki feltételek, a talaj, hogy az öntéstalajon milyen munkagödör kell, kell-e résfalat majd csinálni vagy nem, az orosz fél számára az átadott előzetes környezeti hatástanulmányok alapján ismert volt, mikor '14-ben ő a műszaki szerződést megkötötte. Akkor a vállalt 12,5 milliárd szerződéses költséget, amit Brüsszel bebetonozott, az összkihívást ő mérlegelni tudta, hogy ha ilyen európai előírásoknak megfelelő blokkot... Hisz az előírások nem változtak azóta, csak az ő előírásainál. A 0,35 g-nek való megfelelést is, tehát a földrengésállósági kritériumot is tudta, a műtárgy méretét is, hogy mi nagyobbra határoztuk meg, azzal is tisztában volt az orosz fél, de ezzel a feltétellel vállalta, és azt gondolom, hogy ebben ő megfelelően tudott mérlegelni.

A brüsszeli Bizottságnak az is egy fontos kimondása, hogy akármennyi, mondjuk, a csúszás, vagy akármennyi plusz műszaki téma merül föl, kivéve a nem láthatót, amit mi a szerződéses feltételekben nem közöltünk, nem tudtunk bemutatni, ettől az ártól érvényesen eltekinteni nem lehet. Ebből a 12,5 milliárdból 10 milliárdot finanszíroz az orosz fél, ez a 80 százalék, 2,5 milliárdot finanszíroz a magyar fél, és így jön össze. Ez nem egy fölvetett kölcsön, nincs itt a Magyar Nemzeti Bank pénztárában, hanem az orosz bank annak függvényében, ahogy teljesítjük, mint ahogy az első tíz számlát kifizettük már, és még két számlát kifizettünk az elmúlt időszakban. Azok kifizetése úgy történik, hogy a teljesítésigazolást követően az orosz fővállalkozó ki fog állítani két számlarészt, egy 80 százalékos számlarészt meg egy 20 százalékos számlarészt. Ez Magyarországon egy 96 lépésből álló ellenőrzési sorozaton esik át, nyolc szervezet vesz részt az igazolásban. Alapvetően a műszaki tartalmat leigazolja Paks II., a további feltételeket az Államadósság Kezelő Központtól Varga Mihály Pénzügyminisztériumáig, tehát több szervezetbe beléptünk. Utána az orosz fél ezzel az egyik kiállított számlarésszel elmegy az orosz bankhoz, az orosz bank utalja neki a 80 százalékot, az Államadósság Kezelő Központ utalja neki a 20 százalékot.

A szerződés szerint előtörlesztésre jogunk van mindenféle költségtérítés nélkül. Ez az előtörlesztés annyit jelent, az első tíz számlában éltünk is vele, hogy ha a piacról jobb feltételekkel lehet hitelt fölvenni, akkor Varga Mihály úr kiváltja jobb feltételű hitelre, ha a költségvetés lehetővé tette, akkor költségvetési forrásból kifizetjük ezt az összeget. Tehát tulajdonképpen az első tíz számlával kapcsolatban semmilyen kamatkötelezettségünk, semmilyen adósságunk nem áll fönn, mert ezt lerendeztük.

De akkor válaszolok arra is, hogy most valaki vitatkozik, vagy vannak információk azzal kapcsolatban is, hogy most az orosz fél kivel, hogy szerződik vagy nem. Tehát azt is világosan kell látni, hogy ennek a megállapodásnak fővállalkozói szerződés a jellege, megrendelő Paks II., engedélyesi szerepkörben is, tehát a nukleáris engedélyes és üzemeltető a Paks II. szervezete lesz értelemszerűen, nem Paks I., hanem külön. Ezt is kimondta a brüsszeli Bizottság, hogy nem lehetünk egy szervezetbe integrálva az MVM alatt, hanem önálló cégnek kell lenni Paks II. cégnek. Így a megrendelő az orosz féltől rendelt egy harmadikgenerációs, 1200 megawattos, nyomottvizes, ugyanolyan típusú blokkot, mint Pakson, csak sokkal modernebb változatot, Fukushima-álló blokkot. A blokk leszállítása, mint mondtam, fix áras, de a fővállalkozó választja ki minden vállalkozóját. Nemzetközi tenderben kell neki 55 százalékát a munkáknál, az uniós szabályok szerint, ezt Brüsszel pont azért írta ki, hogy versenyeztetés nélkül kapta meg az orosz fél, de méltányolta a

magyar fél érdekeit a brüsszeli Bizottság, hogy azonos telephelyen egyfajta blokk legyen, ezt tudjuk üzemeltetni, ehhez értünk, tehát hogy ne legyen másfajta. De mégis akkor azt mondta, hogy utólag a munkák 55 százalékát nemzetközi tenderen... Így például az egyik legnagyobb része a munkáknak a turbina-generátor sziget, azt a General Electric cég nyerte, tehát az amerikai-francia konzorcium, mert a turbina francia lesz, a generátor amerikai.

Több tenderkiírás zajlik, de ugyanúgy a részalazás, talajmegerősítés kérdésében is az orosz fél fog mindenkivel leszerződni, és az egyetemleges felelősség alapján mi nem is szólunk. Ajánlunk mi adott esetben magyart, hiszen a 40 százalék beszállítást szeretnénk elérni, a figyelmét fölhívjuk, hogy melyik munkákra milyen magyar befektetőt, milyen építőcsoportot tartunk alkalmasnak, de a felelősség egyértelműen az övé, hisz minden egyes garanciális kérdésben nem utalhat vissza, hogy a miáltalunk megnevezett vállalkozó rontotta el. Ő választja ki, ő köt egy előszerződést a vállalkozóval. Az engedélyes Paks II. ott lép be a folyamatba, hogy amikor az orosz fél leszerződött, előzetes szerződést kötött bárkivel, utána az engedélyes a minősítési eljárásban részt vesz, és akkor pedig kimondja, hogy nukleáris biztonság szempontjából ezt a vállalkozót, akit az orosz fél kiválasztott, alkalmasnak találja a munkavégzésre, nem szerződés, nem pénzügyi feltételek alapján, hanem nukleáris biztonság feltétele alapján.

Tehát Varga Mihály úr kérdése, hogy esetleg miben volt tárgyalni, miben nem. Az ár fix, tehát szerződésmódosításra nem került sor, biztos fix áras marad, és a kamatok változására szintén nem. De már az a 22 hónapos szerződésmódosítással se mentünk... Utána a pénzügyi szerződés... Három szerződés keretében állapodtunk meg, egy államköziben magáról, amikor '14 januárban a két állam megállapodott, hogy megépíti az erőművet, utána lett egy finanszírozási szerződés 10 milliárd euró hitelről, és van egy EPC-szerződés, ami Paks II. meg a szállító között van, ami magát a műszaki szerződést rögzíti. A brüsszeli Bizottságnál mi a 22 hónapot jóváhagyattuk, hogy ennyi a csúszás, de a pénzügyi szerződés azóta se volt bent a Parlamentnél, hogy mikor kezdjük el a törlesztést, mert itt a kérdés mindig az, hogy hamarabb kell-e törleszteni a hitelt, mint ahogy elkezdtem termelni a blokkokkal. Most ez egy dátumhoz van kötve.

Mivel műszaki területen zajlik a csúszással kapcsolatos kérdés kezelése, és ezt majd át kell vinni a pénzügyire, azért van bizonyos ellentmondás, mert Varga Mihály úr kimondta, ott alapvetően a szerződés, hogy nem fog változni, az biztos, mert ez, mint mondtam, be is van betonozva, viszont a törlesztés kezdetének dátuma nem dátumszerű lesz, hanem esemény. Azt szeretnénk, és ebben elvi hozzájárulást már kaptunk, de megyünk a parlamenthez, ahogy a módosítás aláírás előtt áll, hisz jóvá kell hagyni a parlamentnek, hogy a törlesztést a kereskedelmi üzem kezdetétől fogjuk majd végezni. Ez egy kedvező feltétel, hisz amikor már van forrásunk a törlesztésre, akkor fogjuk megkezdeni.

Tehát ez egy pozitív, nem érdemi módosítás, de azért lényeges módosítás abból a szempontból, hogy már tudom finanszírozni a kamatnak és a tőkének a törlesztését. Ezzel nem tudunk mit kezdeni, vissza kell mennünk a parlamentbe, ezt ígértük, de majd amikor ki van tárgyalva mind az orosz féllel, mind a brüsszeli Bizottsággal, ez így van összerendezve. Még a 22 hónapoz kapcsolódó fizetési határidő sincs még pont emiatt kezelve, mert akkor már láttuk, hogy esetleg nem kell egy lépcsőben, hisz '26-ban kellett volna fizetnünk, nem volt sürgető, hogy a visszafizetés céldátumát, mondjuk,

napokon belül rendezzük. '26. év, az első törlesztőrészlet fizetésig ezt a kérdést ráérünk rendezni, de jóval hamarabb le fogjuk rendezni, hogy megnyugtató módon a kérdéseikre válaszoljunk.

Az orosz fél alkalmasságáról beszéltem én, hogy a világon mindenütt jóformán ő épít erőműveket, alkalmas. De, mondtam, ebben az európai környezetben újra kellett neki tanulni ezt a gyakorlatot, az európai jogszabályoknak, a magyar jogszabályoknak való megfelelést. Például az elektronikus építési napló, csak az, mire azt ő Pakson meg tudta nyitni, hogy ezt a szabályt is elsajátítsa, hogy, mondjuk, egy egyszerű épület építésével kapcsolatos adminisztratív tevékenység milyen, az se egyik napról a másikra megy. Kis dolognak tűnik, de ha valaki egy másik környezetből jön, másik építési kultúra, műszaki kultúra, szabványkultúra, teljesen más, itt a magyar szabványoknak is meg kell feleltetni a dolgokat, tehát ennek azért van időigénye.

Alapvetően műszaki vagyok, tehát műszakiként kell kezelnem ezeket a kérdéseket. Persze a jogi vonzatait is kell, és most már egyre több jogász vesz részt minden tárgyalásunkon, de alapvetően a műszaki kérdést a műszakiakkal kell rendezni, és erre mondjuk azt, hogy csak kifogástalan műszaki tervvel, kifogástalan engedéllyel lehet megépíteni.

A vállalkozó kiválasztása, hogy ez most Szíjj László vagy Mészáros Lőrinc vagy valaki. A fix ár az orosz félnél is köt bizonyos dolgokat, tehát ő azzal fog szerződést kötni, aki minőségben, vállalásában, határidőben megbízhatóan tud neki vállalkozni. Mi fölhívjuk a figyelmét, hogy kik vannak, mi a céglista, ezzel a listával már a Teller-projekt, Lévai-projekt keretében rendelkezünk, magyar vállalkozólista-körrel, de az orosz félnek, mint mondtam, csak menüként. És az összes többi, lesz itt mendemonda még bőven az erőművel kapcsolatban is, volt az 1-4. blokkal kapcsolatban is, itt is lesz, de azt gondolom, hogy a fix ár és a vállalkozói kiválasztás metodikája ad egy olyan garanciát, hogy a minőség és a határidő után, amikor már megvannak az engedélyek, akkor mindenféleképp tarthatóvá válik.

A hűtőtornyot én azért nem említeném, mert az összes kondenzációs erőmű, ami a világon úgy működik, hogy hőből állítok elő hőenergiát, vagy frissvizes hűtéssel működik, vagy pedig hűtőtornyos változattal működik. Ahol friss vízre alkalmas vízmennyiség van, azt ezzel látjuk el. Van gázturbinás erőművünk Gönyűnél, 500 megawatt van a Csepeli Erőműnél, gázturbinás erőmű, hűtővízzel van, senkinek semmi gond ott.

A százhalombattai erőmű egyébként 2000 megawatt teljesítmény, nagyobb erőmű volt, míg le nem kezdtük állítani az olaj- meg a gázáremelkedés miatt. Ugyanannyi hőterhelést jelentett a Dunának, hisz ilyen a kondenzációs blokk hatásfoka, mikor hőből villanyt csinálunk, akkor Pakson is 1500 megawatt a reaktor hőteljesítménye, körülbelül 500 villamos. De ha a kazán nem reaktor, hanem olajkazán vagy gázkazán, akkor is 1500 megawatt hőteljesítményből tudok 500 megawatt villamos teljesítményt csinálni.

Tehát a kondenzáció. 33-35 százalékos hatásfoknál ezek a blokkok már... Ha majd hűtőtornyot kellene valamikor építeni, amikor változik a környezet, tehát azt monitorozni tudjuk, akkor esetleg majd. Most tervbe véve abszolút nincs, hisz a kondenzációs hűtés hatásfoka egész évben 10-15 százalékkal rosszabb, mint a frissvizesnek. Most az a két nap leterhelés, amit okozott nekünk a Dunában a hőmérsékletkorlát tartása, számottevően tulajdonképpen nulla. Ahhoz képest, hogy egy élővizes hűtéslehetőség mellett, mondjuk, hűtőtornyos változatot építeni... De a 60 évben, nem tudom, én már

akkor alulról szagolom az ibolyát, és nem is akarok megint nyilatkozni, majd az utódaim, még akkor is jó mérnökök fognak Magyarországon dolgozni, ez nem egy olyan kérdés - hogy mondjam -, amit nem lehet kezelni. Mert ha hűtőtoronyra lesz szükség, akkor majd hűtőtornyok, de ma azt mondjuk, hogy minden számítás, minden józan ész szerint, a Duna előéletét ismerve az alapján nem lesz. De hát, ahogy másfél méter jég hullott Mexikóban, az se volt előtte. Tehát én most nem akarok itt belebonyolódni olyanokba. Műszakilag, hosszú távon kezelhető, pillanatnyilag meg kezelt kérdésnek tartom a frissvizes hűtés kérdését.

A hulladékellhelyezés. Az biztos, hogy amit a miniszterelnök mondott, Bodát is közmeghallgatás keretében, nemzetközi sztenderdek alapján, és akkor ha bejelentkezik valaki, akár országhatár, Horvátország vagy Szlovénia a hulladéktörvények betartására közmeghallgatás keretében, úgy lehet csak engedélyt szerezni, környezetvédelmit, telephelyit, ha alkalmas. De ezt az alkalmasságot, addig az engedélyezést el se lehet kezdeni, amíg nem tudjuk kimondani, hogy a kutatások szerint ez az agyaglencse olyan, amire gondolunk.

Abban is igaza van képviselő úrnak, hogy még a világon nem sok helyen van befejezve. Jártam már föld alatti dologban én is, tehát tenger, sziklában van a föld alatt megoldva az elhelyezés. Még nem kezdték el tölteni. De erre mondtuk, hogy a nagy aktivitású hulladék... Maga az erőmű úgy van tervezve, ezek gyanták, víztisztítók, szűrők, hogy ez csöves tárolóban az erőmű teljes élettartama alatt tudott, és mikor az erőművet meghatározott pihentetési időt követően elkezdem bontani, ez még az 1-4. blokk vonatkozásában is több tíz év majd, ha látunk '32, '37 után, 5 évig még a használt üzemanyagot ki se vihetem, ott kell hűteni a pihentetőmedencében, addig azt a részt üzemeltetnem kell, és majd 30-40 év múlva kezdünk magának a primer körnek az elbontásához egyáltalán.

Tehát addig még azért mondjuk, hogy van nekünk itt nagyságrendileg... És ugyanúgy, ahogy egy mobiltelefonában van fejlődés, ugyanúgy az atomenergetikában az üzemanyagciklus meg a nagy aktivitású hulladék kezelésével kapcsolatos kutatások folyamatosan zajlanak. Azt képviseljük, és az az érdeke a teljes atomenergetikai szakmának, hogy ha olyan ciklust tudnánk létrehozni, és erre komoly kutatások vannak, hogy ezeknek a nagy aktivitású hulladékoknak a felezési ideje lecsökkenne 1000 évekről ilyen 100 évekre, akkor már belátható a kommunikációja, az könnyebb volna mindenkinek, nekünk is könnyebb volna megértetni, kevesebb ideig kell az őrzés-védelmét megoldani.

De egyelőre azért mondjuk, hogy van még időnk, nem véletlenül van az engedélyben az, hogy a kis és közepes aktivitásút, mint mondtam, ugyanúgy Bataapátiba akár a napokban lehetne hordani. De 10 évig, míg meg nem építjük az erőművet, az első karbantartáskor lehet majd ilyen hulladékunk, de utána kerülhet ki kis és közepes aktivitású hulladék, nagy aktivitású hulladékot pedig majd, mondjuk, 70 év múlva kellene az 5-ös, 6-os blokkból elhelyezni, az első nagy aktivitású hulladékot.

Ahogy ön mondja, hogy egyébként a megújulóknak is lehet fejlődés, hogy miért építünk atomerőművet, azt mondjuk, hogy atomerőmű nélkül, tehát nagy energiatermelő egység nélkül nincs energiaellátás. Osztott, kis teljesítményű erőművek, hisz itt vannak zárlati jelenségek, amikre az erőművek, ha nincs mögötte tömeginercia... Nem forgó tömeggel állítjuk elő a villamos energiát, hanem statikus energiátárolókban, akkumulátortelep,

naperómű, ezek egy üzemzavari szituációban nem tudnak... Az is egy külön tantárgy, mondjuk, a Műszaki Egyetemen több év, hogy nagy erőművek együttjárásának feltételei a villamosenergia-rendszer... Nem akarok itt oktatást tartani, de ha Spanyolországban van egy zárlat, arra a paksi atomerómű gépei, ha nem jól vannak méretezve, nem megfelelően lettek beállítva a védelmek, akkor ki tudnak esni. Tehát ez a villamosenergia-rendszer egy nagy rendszer, érteni kell hozzá, és forgógépes, nagy nyomatékú, nagy inerciájú gépek nélkül nem lehet ekkora méretű energiarendszereket összekapcsolni.

Az pedig, hogy a világon, mikor osztott, falusi, kistelephelyi erőművek voltak, ezek létezhetnek, de ha az kiesik, akkor kiesik, akkor addig nincs villany, amíg az a kis osztott... Tehát már onnan haladtunk erre, a nagy energiarendszerek létrehozásához. Az egész európai rendszer egy rendszer - az oroszokkal nem járunk együtt, régebben azokkal jártunk -, és ebben az energiarendszerben a nagy alaperómű, forgógépek nélküli energiaellátás a jövőben se lesz megoldás, akármilyen nagyon hasznos, az mind beépíthető a rendszerbe. Ezért is képviseljük azt, Bencsik úr kérdésére hozzátéve, hogy Magyarországon a megújuló meg az atomerómű, míg a nap meg a szél az időjárástól függő, így biztos, ahogy most is vannak gázos erőművek a rendszerben, tartalékerőművek, és van három darab 120 megawattos, ezektől nem tekinthetünk el. Hisz a német energiarendszernél is egyértelműen azért drága a villany, mert a kettőt párhuzamosan kellett kiépíteni. Létezik neki a nap- és szél-erőműrendszere, és ha ezek nem működnek, akkor van helyette, mondjuk, barnaszén, importlehetősége, feketeszen meg még a le nem állított erőműve. A szén-dioxid-kibocsátása Németországnak 40 százalékkal nagyobb ugyanúgy 1 kilowattra vetítve, mint nekünk, az áram ára pedig háromszoros, mert a januári adatok szerint 97 forint Németországban 1 kilowattóra villany a fogyasztónál, nálunk ez 37 forint.

Tehát ezt is figyelembe kell venni, hogy megoldható, de megfelelő tartaléknak mindenféleképpen a megújuló, az alaperómű között, ami teljesítménykiegyenlítést, üzemzavari kiegészítést jelent, arra kellenek vagy a ligniterómű élettartamával vagy pedig gázos erőmű, még a rendszerbe majd kell beépíteni, annál is inkább, mert Európában is a tendencia az, de arról senki nem beszél, hogy a nagy erőművek élettartama egyébként rövid időn belül lejár, mind 50-60 évesek a hagyományos erőművek, az atomeróművek egy része is. Tehát itt van még, lehet kapni villanyt, azért sürgető nekünk is, hogy haladjunk meg építsük. Egyébként előbb-utóbb, 10-15 év múlva a piacon Európában is a nagy erőművek leállítása miatt nem... A németeknél folytatódni fog, most az atomerómű leállítása mellett a feketeszen-erőművek leállítása mellett döntöttek. Tehát ezért mondjuk, hogy van.

Aszódi Attila úrra rákérdezett képviselő asszony. Úgy van a munkavállalóval a szerződésünk, hogy indokolás nélkül megszüntettük a munkaviszonyt. Én itt nem szeretnék indokolni, mert ha ez egy jó munkajogi kategória, akkor ez egy jó munkajogi kategória. Attilával évtizedek óta dolgoztam együtt. Az előkészítő fázisból most átléptünk egy végrehajtási fázisba. Ha ezekben voltak vitáink, azt így tudtuk rendezni, hogy elváltunk egymástól. Röviden ennyi. Egyébként az ő tudására eddig is számítottunk, ezután is számítottunk, mint mondtam, csak nem a végrehajtás fázisában. Nekünk direktben nem dolgozik, de az egyetemen keresztül meg egyéb, benne van a projektben. Mi kötöttünk számtalan szerződést a Műegyetemmel szakemberképzésben, egyébben, tehát indirekt módon. Neki tanszéke is van,

ahova visszament, a nukleáris tanszék, ami a hosszú távú szakemberképzésben is részt fog venni.

Csernobil kérdése, hogy most veszélyes. Csernobil, a film ugyan most jelent meg, a csernobili erőmű teljesen más típusú erőmű, mint a paksi atomerőmű. Mint mondtam, ennek az erőműnek kiírásban rögzített feltétele, hogy telephelyi hatása nem lehet. Azóta a világon, Pakson is nagymértékben, mint ahogy Fukusima után is, volt intézkedési terv, ugyanúgy akkor csernobili intézkedési terv volt. Alapvetően Csernobilban nem utasítás alapján, mindenféle program nélkül kezdtek bele egy üzemviteli kísérletbe, a katasztrófát ez okozta, hogy leszabályozatlanul, biztonsági intézkedések nélkül kezdték meg ezt a munkát. Ez akkor már lekorlátozásra került, és ezek a grafitmoderátoros blokkok leállításra kerültek Csernobilban is, meg a világ számtalan táján, hisz ezek pozitív üregtényezősek voltak, tehát bizonyos esetekben meg se tudtak... A paksi blokkoknak az a jellegzetessége, hogy ha a hűtővizét elveszti, maga a nukleáris folyamat leáll önmagától, hisz a moderátor a hűtővíz. Az más dolog, hogy a remanens hőt, tehát a megmaradt hőt el kell vonni a reaktorból, tehát a hűtéséről gondoskodni kell, de maga a nukleáris hőtermelési folyamat abban a pillanatban, hogy elveszíti a hűtőközegét, automatikusan leáll.

ELNÖK: Bocsánat, miniszter úr, jeleznem kell, hogy sajnos már túlléptük az időt, és a következő előadónk a következő napirendi pontnál már vár, jelezték, alelnök úr. Egy időkeretes meghallgatásban állapodtunk meg, csak kérem önt, hogy egy picikét tömörebben.

SÜLI JÁNOS tárca nélküli miniszter: Mondtam, hogy erre nem elég... Ez az a kérdés, amire...

BENCsik JÁNOS (Fidesz), a bizottság alelnöke: Tisztelt Miniszter Úr! Valóban az a helyzet, hogy a bizottságnak a mai napon egy elég hosszú napirendi kötelezettségnek kell eleget tennie, és az ombudsmanhelyettes úr több napirendi ponttal, a 2017-es, 2018-as jelentés megtárgyalásával, illetve a környezeti kárfelelősséggel kapcsolatos indítványának megtételével várakozik.

Tehát az a tiszteletteljes indítványom, hogy az eddig el nem hangzott válaszokat a házszabálynak megfelelően írásban szíveskedjen a bizottság megkérni a miniszter úrtól. Köszönöm szépen.

SÜLI JÁNOS tárca nélküli miniszter: Jó. Mivel érvényes meghívása van a bizottságnak Paksra, ott is tudjuk folytatni, hisz, mint mondtam, titkaink nincsenek. Lehet, hogy azért is beszéltem hosszabban. Mert azt is mondhattam volna, hogy mindenben nekünk van igazunk, hajrá, és akkor ez egy rövid válasz lett volna. De köszönöm a türelmet, a figyelmet. Amik egyértelműen azonosítható kérdések, és nem válaszoltunk, arra írásban válaszolunk, illetve azt gondolom, hogy a nyári szabadság után a kihelyezett bizottsági ülésre sort tudunk keríteni, és erre sort is kellene keríteni, és akkor még a fölmerülő kérdésekre tudunk válaszolni akár a helyszínen is. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm miniszter úrnak a válaszait. Azt gondolom, hogy a mostani időkeretesből azt én mindenképpen tanulságként levontam, hogy legközelebb, a következő meghallgatásnál a bizottság más napirendi pontot ne

vegyen fel, és hosszabb időt szánjunk a kérdésekre, véleményekre és a válaszokra. Én magam, mivel nem kaptam a kérdéseimre választ, írásban is el fogom küldeni miniszter úrnak, és remélem, hogy írásban erre fogok választ kapni.

Ezért most a bizottsági ülésnek ezt a napirendi pontját lezárom. Megköszönöm miniszter úrnak és munkatársainak, hogy eljöttek, és további jó munkát kívánok. Rövid technikai szünetet rendelék el a következő napirendi pont előtt.

SÜLI JÁNOS tárca nélküli miniszter: Köszönöm. További jó munkát kívánok! *(Rövid szünet.)*

Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2017 (B/417. szám) (Beszámoló megvitatása a HHSZ 84. § (6) bekezdése alapján)

Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2017. évi tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról szóló határozati javaslat (H/6544. szám) (Az Igazságügyi bizottság önálló indítványa) (Részletes vita a HHSZ 44-45. §-a és 84. § (6) bekezdése alapján)

Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2018 (B/4398. szám) (Beszámoló megvitatása a HHSZ 84. § (6) bekezdése alapján)

Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2018. évi tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról szóló határozati javaslat (H/6545. szám) (Az Igazságügyi bizottság önálló indítványa) (Részletes vita a HHSZ 44-45. §-a és 84. § (6) bekezdése alapján)

ELNÖK: Javaslom, hogy folytassuk, és a javaslatom az, hogy a második és a harmadik napirendi pontot összevontan tárgyaljuk, de külön-külön szavazzunk majd a részletes viták lezárásáról és az azokról szóló jelentések elfogadásáról és benyújtásáról. Azt kérdezem, hogy akkor támogatják-e ezt a javaslatot. Szavazzunk erről. Aki egyetért, kézfeltartással jelezze. *(Szavazás.)* Egyhangúlag. Akkor ennek megfelelően fogok eljárni.

Ebben a ciklusban először találkozunk ezzel a műfajjal, azaz egy beszámoló és az elfogadásáról szóló határozati javaslat részletes vitájával, így erről az ügymenetről röviden tájékoztatom a képviselőtársaimat.

Ahogy ezt a bizottság már megtapasztalta az előző években, a beszámoló megtárgyalása, elfogadása, a határozati javaslat részletes vitája eltér a törvényjavaslatoknál megszokott eljárástól. A házszabály 44. §-ának (6) bekezdése szerint a vitához kapcsolódó bizottságnak a részletes vita során magát a beszámolót is meg kell vitatnia. A bizottsági jelentés pedig a házszabály 45. §-ának (6) bekezdésében meghatározottakon túl tartalmazhatja a bizottságnak a beszámolóban foglalt megállapítások megalapozottságáról kialakított álláspontját is.

Javaslom, hogy a bizottság elsőként is hallgassa meg a beszámolókat ismertetését. Ennek kapcsán köszöntöm dr. Bándi Gyulát, az alapvető jogok biztosának jövő nemzedékek képviselőjét és munkatársait,

dr. Martinez-Zemplén Annát, dr. Pump Juditot és dr. Szamek Gabriellát. Megkérem szószóló urat, hogy a beszámolóhoz tegye meg a szóbeli kiegészítését. Parancsoljon!

Dr. Bándi Gyula szóbeli kiegészítése

DR. BÁNDI GYULA, a jövő nemzedékek szószólója: Köszönöm, elnök asszony. Tisztelt Bizottság! Arról beszélgettünk itt a szünetben, hogy tekintettel arra, hogy valószínűleg a bizottság még nem tudta kihasználni az összes kapacitását, nagyon szívesen maradnak itt tartósan, hosszan a következő másfél-két órában. Jól mondom, ugye? Akkor csináljuk azt, hogy egy félórás beszámoló az első napirendre meg a másodikra, vagy pedig esetleg foglaljam össze röviden. Ez lenne a... *(Jelzésre:)* Ez utóbbi. Tehát tekintettel arra, hogy itt nemcsak a jövő nemzedékeket, hanem a jelen generációkat is védenünk kell, tehát magunkat is megfelelően védelemben kell részesíteni, van mód arra, hogy akkor a '17-18-at nem külön számolva, hanem összefoglalva egy-két gondolatot szeretnék csak kiemelni.

Engem az a megtiszteltetés 2017. februárban ért, tehát a 2017-es beszámolónak gyakorlatilag nem a teljes évét fedte le az én működésem, bár átmenetileg, pár hónapig, két vagy három hónapig nem volt ez a pozíció betöltve, tehát tulajdonképpen akkor mégis.

Amit szeretnék elmondani, hogy tulajdonképpen több részre osztható a tevékenységünk. Ebben vannak stratégiák, tervezetek véleményezése, jogszabálytervezetek véleményezése, illetőleg erre vonatkozó javaslatok előkészítése, elkészítése; különböző olyan közös programok, viták szervezése más szervezetekkel, elsősorban környezetvédelemmel foglalkozó szervezetekkel, zöldszervezetekkel és szakmai és tudományos szervezetekkel, amelyek során megpróbálunk az éppen aktuális témákhoz igazodni; és jogalkotási kezdeményezések, valamint nagyon sok olyan egyedi ügy, amely az egyedi panaszokhoz kapcsolódik, és aztán azokból nagyon sok alkalommal kirajzolódik valamilyen olyan problémakör, amelynek a kezelésére vagy amelynek az összesített értékelésére vonatkozóan lehet javaslatokat megfogalmazni vagy elkészíteni.

Valamint van nekünk egy elég komoly nemzetközi kapcsolatrendszerünk, ennek még az elődöm által kezdeményezett nemzetközi hálózata, amely néhány olyan szervezetet tartalmaz, amely a jövő nemzedékekkel foglalkozó országos szintű, némileg hasonló - van, ahol nagyon hasonló, van, ahol csak kevésbé hasonló - szervezeteket foglalja össze. Erről szeretnék mindegyikről egy pár gondolatot szólni, de tényleg nagyon röviden, tényleg csak két példa erejéig.

A stratégiákkal kapcsolatosan az egyik legfontosabb, amelyre most nagyon sok figyelem fordul, azok a fenntartható fejlődési célok és ezzel kapcsolatosan a nemzeti fenntartható fejlődési stratégia és annak a felülvizsgálata. Éppen ma reggel küldtünk el egy választ a Külügyminisztériumnak. Az OECD-nek van a fenntartható fejlődési stratégiával kapcsolatos mostani előrehaladási jelentésre vonatkozó véleménye. Ez ugyan nem 2017-18, de ehhez kapcsolódik szorosan. Ebben nagyon nagy örömmel láttunk vissza magunkat mint jó példát, tehát ezt a szervezetet, amit én képviselek, mint jó példát az OECD anyagában, hogy ez mennyire jó a fenntartható fejlődési céloknak. Tehát mi például ezzel kezdtünk el foglalkozni, hogy azt kapcsoljuk össze, és azt próbáljuk megvizsgálni - nagyon összegezetten mondom -, hogy mennyire nem lehet

szétválasztani a fenntartható fejlődési célokat és a stratégiai szintű gondolkodást az emberi jogok kérdéséről, és hogy ezek a témák mennyire szorosan összefüggenek. Tehát nemcsak az, ami a szűken vett - szoktak engem zöldbudsmannak is nevezni - zöldterületekre vonatkozik, hanem mindenféle más kérdéskör, a szociális, az oktatási.

Megint hadd hivatkozzam rá, ez friss élmény, és mondom, ugyan ez nem az elmúlt időszak, de ezek egy folyamatot képviselnek. Szóval, ami az egyik kérdés, amit most abban az évben az ENSZ elé visznek a jelentésekkel, az az oktatás kérdése, tehát hogy hogyan alakul ennek a jövő nemzedékek számára való tudatosítása. Erre vonatkozóan nagyon nagy büszkeségünk az, hogy egy hosszabb előkészítő munka után ebben olyan jól sikerült összefoglalókat és anyagokat készítenünk, hogy tavaly, amikor a magyar Külügyminisztérium előterjesztette az önkéntes jelentést a High-Level Political Forumon az SDG-k előrehaladásának helyzetéről, akkor nekünk ehhez volt egy külön kisebb, ilyen háromoldalas mellékletünk, a mi logónkkal, amely a mi anyagainkat jelenítette meg, mert a magyar kormányzat is úgy gondolta, hogy ezt az üzenetet, amit mi szeretnénk közvetíteni az emberi jogok és a fenntartható fejlődés szoros kapcsolatához kapcsolódva, érdemes felvállalni és az ENSZ szélesebb plénumán is megjeleníteni. Ez az egyik példa a stratégiákkal kapcsolatosan.

A jogalkotási előterjesztésekkel kapcsolatban folyamatosan fogalmazunk meg véleményeket. Jó néhány adott esetben ahhoz igazodik, amit egyébként most a tegnapi meghallgatásán a ma megválasztott alapjogi biztos is mondott, amikor a környezetvédelem kapcsán a Fenntartható fejlődés bizottságával volt az együttes ülés, hogy nagyon rossz irány az, amikor a hosszú távú célok és a napi jogalkotás összhangja nem található meg, és esetleg a kettő nem fedi egymást. Ezzel sokszor találkoztunk.

Kettő példát szeretnék csak kiemelni ebben, amelyben hosszú viták voltak. Az egyik a nagyon ismert vízügyi törvény vagy a kútúrásos törvényi változások, amelyekben ugyan a közvélemény erősen félreértette azt, ami miatt aztán a köztársasági elnök úr kezdeményezte az alkotmánybírósági felülvizsgálatot. Mi magunk is ebben komoly szerepet vállaltunk, anyagokat készítettünk és fogalmaztunk meg, és aztán nem is állta meg a törvény az Alkotmánybíróság próbáját, tehát bizonyosságot nyert az, hogy a hosszú távú, a jövő nemzedékek érdekének védelmét szolgáló, kitűnően megfogalmazott alaptörvényi rendelkezések tényleges mindennapi értelmezése és érvényesítése azért szükséges a jogalkotásban.

A másik, ami hasonlóan hosszú idő, tulajdonképpen az elmúlt jó két évet átölelte, ez az erdőtörvény és annak módosítása. Hosszas előkészítő munka után folyamatosan kritizáltuk a jövő nemzedékek védelme és a természetvédelem szempontjából az erdőtörvényt. Igaz, hogy aztán ez megint már az időre húzódott át, mert januárban került az Alkotmánybírósághoz az alapjogi biztosnak az ezzel kapcsolatos beadványa, amely rámutatott arra, hogy a természetvédelem és az erdőgazdaság érdekeinek ütközése kapcsán, ha a természetvédelmi célok mentén próbáljuk az erdőket kezelni, az az egyetlen megoldás, tehát a prioritásokat megfelelően kell rendezni. Bízunk benne, hogy az Alkotmánybíróság majd... De ez már, mondom, megint átvezet minket az időre.

Ez csak két példa, és még sok minden mást lehetett volna ezzel kapcsolatosan felhozni.

Egyetlenegy dolgot, és ezzel talán, ha megengedik, én nem akarok további részletekről beszélni, hanem lehetséges-e az, hogy én a harmadik példammal egyben átlépek a következő napirendi ponthoz egy pár szóval, és akkor le is zárnám, mert úgy látom, hogy a bizottság is néha a teljesítőképesség határához is tud érkezni, és nem szeretnék visszaélni vele. Lehet ezt, elnök asszony?

ELNÖK: Igen.

DR. BÁNDI GYULA, a jövő nemzedékek szószólója: Köszönöm szépen. Akkor a következő példa az, hogy milyen fajta jogalkotási kezdeményezés. Még mondhatnék ugyanis egy csomót, de nem mondom, mert említhetném például a kommunális hulladékos közszolgáltatással kapcsolatos anyagunkat, ami tavaly a jelentésben benne volt, és amely a mai napig érvényes, azt hiszem, mert látható, hogy a rendszer továbbra is - hogy is mondjam - finoman szólva nem tökéletesen működik. Erről is lehetne szó, de most erről akkor külön nem szeretnék, pedig ez is megérdemel egy kis vitát.

Hanem például ez az utolsó napirendi pontként megjelenő gondolat, ez a jogi felelősségi rendszer, környezeti felelősségi rendszer megújítására, frissítésére tett javaslat. Az egésznek az a kiindulási pontja, és nagyon röviden...

ELNÖK: Bocsánat, én félreértettem. Tehát ha szabad, zárjuk le ezt a másik napirendet, a környezeti kárfelelősséget utána, mert itt erről nekünk szavazni kell. Elnézést, ez félreértés volt.

DR. BÁNDI GYULA, a jövő nemzedékek szószólója: Akkor egyetlenegy mondattal visszatérek a harmadik példámra. Tehát a különböző, egyéb példák között említhetném még akkor a települési közszolgáltatási rendszer működésével kapcsolatos anomáliákat. Ez kitűnő példája annak, amikor az egyes panaszok, amelyek hozzánk érkeznek, amelyek a rendszer működőképességének problémáira mutatnak rá, és a mi általános ismereteink találkoznak, és oda vezetnek, hogy itt szükségét láttuk egy átfogó kritika megfogalmazásának egyértelműen a hatékonyan működő közszolgáltatási rendszer megoldása érdekében, amely a jövő nemzedékek és a jelen nemzedékek védelme szempontjából, a környezetvédelem szempontjából is kiemelkedően fontos. Ez lenne még akkor egy példa, amit szívesen felhoztam volna, nem akarván visszaélni a türelemmel. A következő az, amit akkor majd a következő napirendi pontnál elmondok.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megkérdezem a bizottság tagjait, hogy ki kíván kérdezni, hozzászólni a napirendi ponthoz. *(Nincs jelzés.)* Akkor én átadom a szót Bencsik alelnök úrnak a levezetésre, és szót kérek.

(Az ülés vezetését Bencsik János, a bizottság alelnöke veszi át.)

ELNÖK: Köszönöm szépen. Elnök asszonyé a szó.

SCHMUCK ERZSÉBET (LMP): Köszönöm szépen. Az idő rövideje miatt én is igyekszem jelentősen lerövidíteni a mondandómat, amire készültem. De azt gondolom, hogy mindenképpen el kell mondani azt, hogy

ezek a beszámolók tényszerű, egyidejűleg etikus és jogszerű, és emellett konstruktív, előremutató láttelelet adnak számunkra a társadalom helyzetéről is, amellett, hogy nyilván a bizottságunkban a kiemelt figyelem inkább a környezeti kérdésekre fókuszál.

Csak remélni tudom azt, hogy képviselőtársaimnak volt lehetősége elolvasni ennek a szakszerű és lelkiismeretes munkának az írásbeli „lenyomatát”, amelyet az alapvető jogok biztosja és a jövő nemzedékek képviselőjét ellátó helyettese és munkatársai végeztek el az utóbbi két évben az egészséges környezethez, a természeti erőforrások és értékek védelméhez való alaptörvényi jogaink érvényesítése, érvényesíthetősége érdekében.

Azt látjuk, hogy azért a láttelelet egésze aggodalomra ad okot, és ez a leltár eléggé hosszú. Sajnos eléggé hosszú ez a leltár azért is, mert azt tapasztaljuk, hogy a jogalkotás általában zárt ajtók mögött folyik, és ezekből az egyeztetésekből jellemzően kimarad a szakma, kimaradnak az érintettek vagy akár az ombudsmani hivatal is. Ezért is kiemelt jelentőségű, hogy legalább az ombudsman követi ezt a folyamatot, látteleletet készít, és igyekszik érvényt szerezni a jogainknak.

Néhány tételt szeretnék említeni. Így említhető a közigazgatási reformprogram, ami éppen csak a függetlenséget, a kapacitását, a hozzáértés szabadságát vette el környezetügyi intézményeinktől. A levegőtisztaság, a súlyos zajártalmaktól mentes környezet, vízkészleteink védelme több mint veszélyben van. Föld-, erdő- és vízvagyunkunk részben - nagy részben - egyéni hasznosítás célpontjává és áldozatává vált. Sehol sem tart az azbesztmentesítés, a szennyezett területek kármentesítése, pedig a helyettes ombudsman tételes javaslatokat dolgozott ki e problémák kezelése érdekében csakúgy, mint például a kéményellenőrzési szolgáltatás helyreállítása érdekében, ami szintén életet menthet. De éppígy kiemelhető, amikor a 2017. évre szóló országos hulladékgazdálkodási közszolgáltatási terv véleményezése kapcsán a szószóló kifejtette, hogy az általános követelmények egységesítése nem járhat azzal, hogy a magasabb színvonalú szolgáltatás alacsonyabb színvonalúvá váljék, hogy az önkormányzatokat, illetve a közszolgáltatókat arra kényszerítsék, hogy a már jól működő, a hulladékhierarchiával összhangban álló rendszereket a körforgásos gazdaságra való átállás szempontjából hátrányosan alakítsák át.

És akkor a természetvédelemben tapasztalható, a természetvédelmi értékek elért védelmi szintjének csökkentését eredményező és a visszalépés tilalmába ütköző, a kormány által eldöntött szabályozási elemek módosítására, újragondolására irányuló javaslatokat nem is említettük, ahogyan azt sem, hogy a kormány miként végzett önös ámokfutást az épített környezet, az örökségvédelem és a területrendezés újraszabályozása, pontosabban számukra előnyös, a közjó szempontjából viszont katasztrofális testreszabása terén.

Köszönet és elismerés jár az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek munkájáért, elhivatottságukért és ezekért a jelentésekért. Az LMP feltétlenül támogatja, és azon lesz, hogy a jövőben közösen érvényt tudjunk szerezni a tartalmuknak.

Kérem alelnök úrtól vissza a levezetés lehetőségét.

ELNÖK: Az ülésvezetési feladatok visszakerülnek elnök asszony számára.

(Az ülés vezetését Schmuck Erzsébet, a bizottság elnöke veszi át.)

Elnök: Köszönöm szépen. Megkérdezem még egyszer, hogy a bizottság tagjai közül kívánnak-e hozzászólni. *(Jelzésre:)* Igen, Bencsik alelnök úr.

BENCSIK JÁNOS (Fidesz), a bizottság alelnöke: Köszönöm a lehetőséget. A többségi véleményre vonatkozó indítványomat szeretném megtenni, mely szerint a bizottság megállapítja, hogy az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2018. évi tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról szóló H/6545. számú határozati javaslat, valamint az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2017. évi tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról szóló H/6544. számú határozati javaslat megfelel a házszabályi rendelkezések 44. § (1) bekezdése szerinti alkotmányossági, jogi és jogalkotási követelményeknek.

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény rendelkezik az alapvető jogok biztosának parlamenti beszámolási kötelezettségéről. Jelen beszámolókat által a biztos tájékoztatta az Országgyűlést az alapjogvédelmi tevékenységéről, bemutatva a gyermekek jogainak, a jövő nemzedékek érdekeinek, a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak, valamint a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmével kapcsolatos tevékenységét.

Magyarország Alaptörvénye alkotmányos szinten rögzíti, hogy az alapvető jogok biztosának legfőbb feladatául alapjogvédelmi tevékenységet lát el, bármely, jogában sértett személy pedig eljárást kezdeményezhet.

Az ombudsman működéséről szóló sarkalatos törvény külön hangsúlyt fektet azon területekre, melyeken az ombudsman alapjogvédő intézményének érvényesülnie kell: a hatósági szervek eljárásai, a normakontroll kezdeményezésének lehetősége, a társadalom leginkább védtelen és veszélyeztetett rétegeinek jogai, a gyermekek jogai és a jövő nemzedékek érdekei, a fenntartható fejlődés, az önkényes diszkrimináció tilalma, valamint a hazánkban élő nemzetiségek jogainak védelme.

A 2017. és 2018. évi beszámoló is egyaránt tartalmazza, hogy az ombudsman a gyermekek jogait védő tevékenysége keretében hivatalból kezdeményezett átfogó vizsgálatot olyan ügyekben, mint a gyermekjogi tárgyú ügyekben a mediáció és az alternatív konfliktuskezelés helyzete, a jogellenes gyermekelviteli eljárásokkal kapcsolatos jogi helyzet, valamint az ENSZ gyermekjogi egyezményében foglalt garanciák gyermekkorúakat érintő hatósági eljárásokban való érvényesülése.

Mindkét beszámoló foglalkozik az alapvető jogok biztosának és hivatalának nemzetközi vonatkozású tevékenységeivel, továbbá a hivatal folyamatos együttműködésben van az Egyesült Nemzetek Szervezete intézményeivel.

Végezetül szeretném kiemelni, hogy a 2017. és 2018. évi beszámolók adatai alapján a panasszal élők között egyre nagyobb számú azok aránya, akik az alapvető jogok biztosához fordulnak, a befejezett ügyek aránya pedig 80 százaléknál feletti hatékonysági rátát mutat.

Mindezek figyelembevételével javaslom a bizottság számára, hogy támogassa a javaslat elfogadását. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megkérdezem szószóló urat, hogy kíván-e reagálni az elhangzottakra.

DR. BÁNDI GYULA, a jövő nemzedékek szószólója: Csak annyit, hogy szeretném megköszönni azokat az elismerő szavakat, amelyekben részünk volt. Igyekszünk a jövőben is ennek megfelelni és így működni. Köszönöm a bizottság türelmét is.

ELNÖK: Köszönöm szépen. A részletes vita ezen szakaszát lezárom, és ezzel áttérünk a második szakaszra. Képviselői módosító javaslatot nem nyújtottak be a határozati javaslatokhoz, így kérdezem, hogy a bizottság tagjainak van-e módosító javaslat benyújtására irányuló szándéka. *(Nincs jelzés.)* Úgy látom, hogy nincs.

Akkor megnyitom a részletes vita utolsó szakaszát, amelyben bizottságunk dönt a részletes vita lezárásáról, a részletes vitáról szóló jelentés elfogadásáról és benyújtásáról.

Először döntünk a 2. napirendi pontban foglaltakkal kapcsolatban, azaz az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2017. évi tevékenységéről szóló beszámolóval - B/417. szám - és az ennek elfogadásáról szóló határozati javaslattal - H/6544. szám - kapcsolatban. Kérdezem a bizottságot, hogy lezárja-e a részletes vitát. Aki támogatja a részletes vita lezárását, kézfeltartással jelezze. *(Szavazás.)* Egyhangúlag döntöttünk a vita lezárásáról.

Kérdezem a bizottságot, hogy elfogadja és benyújtja-e a részletes vitát lezáró jelentést. Kérem szépen, hogy akkor erről szavazzunk. *(Szavazás.)* Megszavaztuk.

Lehetősége van a bizottságnak többségi előadót állítani. Kérdezem, hogy többségit kíván-e a bizottság állítani. *(Nincs jelzés.)* Nem. Jó, akkor a bizottság nem kíván előadót állítani az Országgyűlés előtt.

Másodszor pedig döntsünk a 3. napirendi pontban foglaltakkal kapcsolatban, azaz az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2018. évi tevékenységéről szóló beszámolóval és az ennek elfogadásáról szóló határozati javaslattal kapcsolatban. Kérdezem a bizottságot, hogy lezárja-e a részletes vitát. Kérem, aki támogatja a lezárást, kézfeltartással jelezze. *(Szavazás.)* Igen, egyhangúlag. Köszönöm.

Kérdezem a bizottságot, hogy elfogadja és benyújtja-e a részletes vitát lezáró jelentést. Akkor erről szavazzunk. *(Szavazás.)* Egyhangúlag elfogadtuk.

Kérdezem a bizottságot, hogy a határozati házsabály 117. § (1) bekezdése alapján kíván-e előadót kijelölni, aki a bizottság jelentését az Országgyűlés ülésén ismerteti. *(Nincs jelzés.)* Nem, akkor mehetünk tovább.

Köszönöm szépen, a napirendi pontot lezárom.

Tájékoztató a környezeti kárfelelősségről szóló javaslatcsomagról

Megkérem szószóló urat, hogy maradjon az előterjesztői székben, ugyanis következik akkor a 4. napirendi pont, most kerülhet sorra a „tájékoztató a környezeti kárfelelősségről szóló javaslatcsomagról”. Ismételten köszöntöm, és megkérem, hogy röviden ismertesse a javaslatcsomagot. *(Dr. Turi-Kovács Béla távozik az ülésről.)*

Dr. Bándi Gyula ismertetője

DR. BÁNDI GYULA, a jövő nemzedékek szószólója: Köszönöm szépen, elnök asszony. Tisztelt Bizottság! Úgy tudom, hogy ezeket a javaslatokat megkapták a tisztelt képviselők, a bizottság tagjai, tehát ha kívánták, át tudták

nézni, vagy a későbbiekben meg tudnak vele ismerkedni. Ezért azt hiszem, hogy szintén az eredetileg másfél órára tervezett expozét jelentősen le fogom rövidíteni, ha megengedik. De ha ragaszkodnak hozzá, akkor természetesen előadom.

A lényege a dolognak az, hogy most már tulajdonképpen a két előző, a 2017-es, 2018-as beszámolóval kapcsolatosan cikluson átívelő előkészítő munka jelenik meg ebben az anyagban. Tehát nem mondhatnánk azt, hogy rendkívül kapkodó módon próbáltuk volna ezt az előterjesztést összerakni. Ez nem egy jogszabálycsomag, tehát nem egy jogalkotási szövegszerű javaslatcsomag, hanem egy jogalkotásra, illetőleg nemcsak jogalkotásra, hanem például költségvetési források megfelelő rendezésére, allokálására vonatkozó javaslatcsomag is, abból kiindulva, hogy valószínűleg nem kellene, nem lenne szükséges a mostani, alapvető jogi felelősségi szabályok módosítása, viszont sok értelemben vett kiegészítése, pontosítása és a működés, a végrehajtás feltételeinek a biztosítása annál inkább.

Az egész valójában azzal indul, hogy ha körülnézünk, találkozunk számos olyan elhagyott környezetszennyezési gócponttal, amely régi amerikai kifejezéssel chemical time bombként, időzített bombaként ott ketyeg; rendszeresen kapunk híreket például az Óbudai Gázgyárról - hogy csak egy példát említsek -, itt a szomszédban. Tehát van egy olyan probléma, ami a meglévő szennyezések megfelelő kezelésére vonatkozik, amely sajnos már nem felelősségi kérdés igazán, hanem elsősorban azon kormányzati felelősségnek a megvalósulását jelenti, amit az Alaptörvény P) cikke és XX. és XXI. cikke is elvár az államtól, nevezetesen az, hogy biztosítsa azokat a feltételeket, amelyek révén ezek a bizonyos időzített bombák ne szóljanak még nagyobb, mint amekkorát eddig is szóltak, hiszen ebben a szituációban nem túlzás azt állítani, hogy minden késedelmes nap vagy hét adott esetben nullákkal növelheti - nem az elején, hanem a végén - azt a költségvetési igényt, amely előbb-utóbb úgyis az államra hárul, hiszen a környezetvédelmi törvény most is a másra át nem hárítható környezeti szennyezéseket az állam felelősségi körébe utalja. Tehát ez az egyik gondolat, amellyel foglalkozunk. Nem szeretnék semmilyen részletet a továbbiakban ezzel kapcsolatosan elmondani. Tehát ebben az időben való fellépés, a szervezeti, igazgatási, eljárási feltételei, az időben való fellépés költségvetési háttérét garantáló források, az eddigieknél azért nagyobb mértékű források rendelkezésre állása és gyors felhasználási lehetőségeinek a kérdése merül fel. Adott esetben ez még odáig is elmehet, hogy akár közbeszerzési szabályok módosítására is szükség van.

A másik irány pedig arról szólna - hasonlóan röviden szólnék, mint az előzőnél, nem szeretnék sokkal többet beszélni erről -, hogy hogyan lehetne minél inkább ennek a lehetőségnek vagy problémakörnek az újratemelődését megakadályozni, hogy a jövőben ne kerüljön sor ilyen problémák kialakulására, ilyen gócpontok kialakulására, tehát hogy a működését most megkezdő vagy folytató környezethasználók miként szoríthatók rá a megfelelő működésre, illetőleg az állam szervezetei miként képesek ezt elősegíteni vagy ellenőrizni.

Senki nem mondja azt, hogy a környezethasználó felelősségét az államnak át kellene vállalni, hanem arról van szó, hogy hogyan kell azt a meglévő felelősséget megfelelő módon élővé tenni; itt most a felelősség alatt nem a bekövetkezett eseményekkel kapcsolatos felelősséget, hanem a felelős magatartást érve. Erre nézve is például - hogy csak egy példát hozzak -

nagyon-nagyon régen, '95 óta tartalmazzák a jogszabályaink, mondjuk, a biztosíték-biztosítás adás kérdését, és a mai napig ezeket nem sikerült rendezni, holott például a biztosítók erre nyitottak lennének. Sokszor azt a választ kaptuk, hogy nincs erre fogadókészség, de sajnós azt kell mondjuk, hogy ez nem így van, mert szerencsére van. Ebben a tekintetben arra törekedtünk, különösképpen a jövőbeni problémák elkerülése érdekében - a múltbeli problémáknál is, de az egy más kategóriát jelent -, hogy minél több érintett szervezettel folytassunk megfelelő tárgyalásokat, amelyeknek tulajdonképpen a csúcspontja ez a június 17-ei végső beszélgetés volt, amit a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanácsával közösen szerveztünk meg itt az épületben, elég komoly részvétellel. Tárgyaltunk - igyekeztünk a különböző kormányzati szervezetekkel is, de - elsősorban a környezethasználókat képviselő szervezetekkel, a Gyáriparosok Országos Szövetségével, a Környezetvédelmi Szolgáltatók és Gyártók Szövetségével, a Biztosítók Szövetségével, természetesen a környezetvédelmi társadalmi szervezetek képviselőivel - akiknek a feltáró munkája egyébként kiindulási pontot jelentett ennek az egész csomagnak az előkészítése vagy elkészítése során -, és még a tudomány, a jogtudomány képviselőivel is annak érdekében, hogy olyan irányokat próbáljunk meghatározni, amelyek révén, mondom, az első csomag problémakörének minél inkább történő megelőzése, elkerülése lehetővé váljék.

Ennek mentén szeretnénk volna és állítottunk össze javaslatokat - ezeket most egyébként pontosítani fogjuk az egynapos vita után -, amelyeket ezúton is mindenkinek köszönök, így elnök asszonynak is, aki megtisztelt jelenlétével, és elmondta a véleményét. Nagy örömmel mondhatom, hogy tulajdonképpen olyan véleménnyel, amely komoly kritikai megjegyzéseket fogalmazott volna meg, és szükségtelennek tartotta volna az ez irányú munkát, hála istennek, nem talákoztunk semmilyen oldal részéről sem. Még a környezethasználókat képviselő Gyáriparosok Országos Szövetsége és egyéb szervezetek is egyetértettek abban, hogy szükséges lenne számos olyan lépés, amelyet mi javasolunk.

Innentől kedve a jogalkotóké és a kormányzaté elsősorban a feladat, de nagyon nagy tisztelettel kérem a tisztelt bizottságot és az itt ülő képviselőket, hogy támogassák ezeket az elképzeléseket, hogy kérjük számon a kormánytól mindannyiunk közös érdekében - ez olyan tevékenység vagy olyan kérdés, amelyik semmiféle politikai oldal számára nem lehet közömbös -, hogy a jövőnkét kicsit biztosabban lássuk, hogy támogassák az ez irányú elképzeléseinket, és ha újra és újra kérjük azt, hogy nézzünk meg bizonyos gondolatokat, tervezeti pontokat, azokat ellenőrizhessük esetleg a bizottság plénumán vagy a szakértelme előtt is.

Azt hiszem, ez bőven elég volt, ennyit szerettem volna elmondani; még sok mindent lehetne, de a többi elolvasható. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen az összefoglalót és tájékoztatót. Megkérdezem a bizottság tagjaitól, kíván-e valaki kérdezni, hozzászólni. *(Jelzésre:)* Bencsik alelnök úr!

Hozzászólások

BENCSIK JÁNOS (Fidesz), a bizottság alelnöke: A bizottság részéről mindenképpen üdvözölhetjük a szószólóhelyettes úr kezdeményezését, amely a környezeti kárfelelősségnek mind a megelőzését, mind a megállapítását, mind pedig a szükséges - ha szükséges - hatósági intézkedések lefolytatásának

megfelelő mederbe történő terelését szolgálja, de a mi támogatásunk és egyetértésünk - hogy viszonzom biztoshelyettes úrnak a szófordulatát - alapvetően nem a bizottság irányából kell hogy megnyilvánuljon, hanem a kormányzat fogadókészségétől függ, hiszen kormányrendeleti szintű szabályozásról van szó. Mi a magunk részéről, egészen biztos vagyok abban, hogy a szükséges szakpolitikai háttértámogatást meg fogjuk ehhez adni.

Vagyunk itt néhányan olyan képviselők, akik önkormányzati múlttal rendelkezünk, polgármesterként is dolgoztunk hosszú-hosszú éveken keresztül, és azzal mindenképpen egyetértünk, hogy az önkormányzatok ebbéli szerepének az erősítésére is szükség van; egyrészt, hogy érdemben bele tudjanak szólni, hogy milyen környezeti kockázatot magukban hordozó fejlesztések fognak megvalósulni az adott településen, másrészt pedig abba is, hogy megfelelően fölkészült munkatársak közreműködésével valóban aktív részesei lehessenek ezeknek az elbírálási, illetve felülvizsgálati folyamatoknak.

De a lényeg: alapvetően a kormányzat irányába kell rögzíteni azokat a javaslatokat, azokat a peremfeltételeket, amelyek a kormányzati jogalkotás keretében e közösségi szempontok figyelembevételével közös sikerre vihetnek bennünket. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Én is csak meg tudom erősíteni, amit Bencsik alelnök úr mond, hogy a bizottság a lehetőségeihez mértén minden támogatást meg fog adni a javaslatcsomag támogatására. Én is nagyon örülök ennek a javaslatcsomagnak, mert olyan kérdéskörrel és javaslatokkal foglalkozik, amelyek égetőek és nem megoldottak - és újabb és újabb problémák fognak felmerülni -, és nemcsak a témakörnek a minden aspektusát vették számba, hanem az érintettek körével is történt egy széles körű konzultáció, amelyet a javaslatcsomagban figyelembe vettek. Úgyhogy én maga is köszönöm ezt a munkát, és minden támogatást, amire lehetőségünk van, ami módunkban áll, meg fogunk adni.

Van-e még kérdés, észrevétel a bizottság tagjai részéről? *(Nincs jelzés.)*
Nincs.

A napirendi pontot lezárom. Megköszönöm ombudsmanhelyettes úr és munkatársai értékes hozzájárulását a mai bizottsági munkához. További szép napot kívánok önöknek!

Ha van egy percük - nem rendelek el technikai szünetet -, szeretném a bizottság tagjai számára rögzíteni, hogy várhatóan ez az utolsó ülésünk - legalábbis a jelenlegi ismereteim szerint - a nyári szünet előtt, több ülésünk nem lesz. Mindenkinek megköszönöm az első féléves munkáját, ősszel folytatjuk. Kellemes nyarat kívánok mindenkinek!

Van-e valamely bizottsági tagnak ezzel kapcsolatosan, a nyárral kapcsolatosan észrevétele, mondandója? *(Jelzésre:)* Bencsik alelnök úr!

Bencsik János felvetése

BENCSIK JÁNOS (Fidesz), a bizottság alelnöke: A nyárral kapcsolatosan nincs, de a jövőbeni hatékony bizottsági működés szempontjából igen. Tiszteletteljes javaslatom a mai 1. napirendi pont tapasztalatait is leszűrve, hogy ha vendég kérdezők érkeznek a bizottság munkájához kapcsolódva, tehát nem bizottsági tag országgyűlési képviselők jönnek el véleményt formálni, illetve kérdéseikre választ várva, a továbbiakban is biztosítsuk ennek a lehetőségét, ugyanakkor korlátozzuk a feltehető kérdések számát, mert az azért elég szerencsétlen, hogy éppen az

állandó bizottság, a Fenntartható fejlődés bizottsága tagjai által feltett kérdések megválaszolására az időkeret jelentős mértékű túllépése ellenére sem került sor, mert a jelen lévő két, nem bizottsági tag képviselőtársunk által feltett kérdések sokaságának megválaszolása teljes egészében, sőt még a kereten túlmenően is kimerítette a miniszter úr számára rendelkezésre álló időkeretet. Tehát a továbbiakban ennek figyelembevételével próbáljuk meg alakítani a bizottság munkáját. Köszönöm szépen.

Az ülés berekesztése

ELNÖK: Köszönöm szépen az észrevételt.

Még egyszer megköszönöm mindenkinek a munkáját. Kellemes nyarat kívánok mindenkinek! A mai bizottsági ülést lezárom.

(Az ülés befejezésének időpontja: 13 óra 44 perc)

Bencsik János
a bizottság alelnöke

Schmuck Erzsébet
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Földi Erika és Nánásiné Czapári Judit